

Het Kunstpatrimonium van het O.C.M.W. te Willebroek

door Frans Verbraeck

Foto's van de Kontrastleden

François Cloots, Frans De Maeyer en Emiel Van Heck

**wille-
broekse
kro-
nieken**

**wille-
broekse
kro-
nieken**

**wille-
broekse
kro-
nieken**

Het Kunstpatrimonium van het O.C.M.W. te Willebroek

door **Frans Verbraeck**

Foto's van de Kontrastleden

François Cloots, Frans De Maeyer en Emiel Van Heck

Uitgave van de

Werkgroep "Heemkunde-Geschiedenis-Leefmilieu"

van de

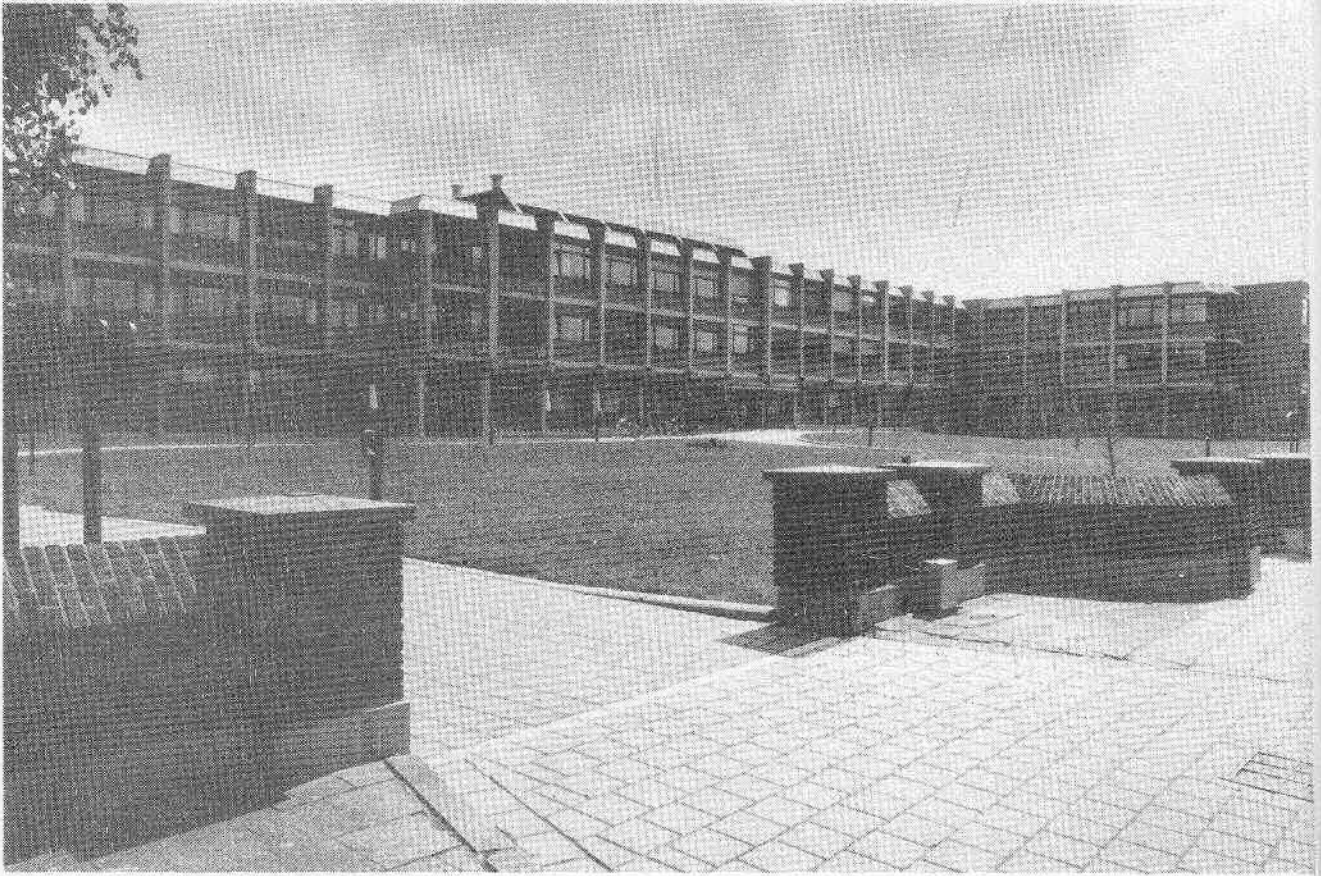
Gemeentelijke Culturele Raad van Willebroek

-

p.a. Karel De Decker, Voorzitter

Vaartstraat 19, 2830 Willebroek

-

VOORWOORD

In november 1983, ter herinnering aan het feit dat 75 jaar voordien het Hospice Louis De Naeyer werd geopend, verscheen van de hand van Fr. Verbraeck, Eresecretaris van de C.O.O. Willebroek, de brochure "Het Burgerlijk Gods- en Gasthuis Hospice De Naeyer te Willebroek - Periode 1908-1925".

In 1984 verscheen dan als nr. 3 van de "Willebroekse Kronieken" onder de gelijknamige titel het tweede deel van dit historisch overzicht.

Begin 1987, d.i. enige maanden vóór zijn overlijden op 22 augustus 1987, bezorgde Fr. Verbraeck mij een tekst die hij "Het Kunstpatrimonium van het O.C.M.W. te Willebroek" noemde.

Niet uit vergetelheid, niet wegens een tekort aan interesse, evenmin uit onverschilligheid, maar gewoon door een samenloop van omstandigheden, bleef die tekst tot nu toe onaangeroerd liggen.

Nu het in dit jaar 1993 vijfentachtig jaar geleden is dat het Hospice De Naeyer werd geopend en tevens het eerste lustrum gevierd wordt van het Nieuwe Ziekenhuis "Ten Bosch", lijkt het gepast dit relaas over het waardevolle - zij beperkt in aantal - kunstpatrimonium van het Willebroekse O.C.M.W. te publiceren.

Als basis voor deze brochure gebruikten wij de oorspronkelijke tekst van Fr. Verbraeck, en veroorloofden ons slechts enige o.i. noodzakelijke opmerkingen, verwijzingen, aanvullingen of rechtzettingen.

Indien hiermee aan de Willebroekse bevolking enige wetenswaardigheden en documentatie wordt bezorgd over de besproken kunstwerken; indien daarnaast eveneens belangstelling en waardering wordt gewekt voor het O.C.M.W. en zijn kunstpatrimonium, dan werd het doel van deze publicatie ruimschoots bereikt.

Juni 1993

J. HUYGHE

DE AUTEUR

Frans Verbraeck werd geboren te Willebroek op 4 augustus 1907. Van 10 maart 1930 tot einde november 1935 was hij tewerkgesteld als tijdelijke klerk bij het Gemeentebestuur van Willebroek. Vanaf 1 december 1935 was hij in dienst als secretaris van de toenmalige Commissie van Openbare Onderstand te Willebroek. Na gedurende 37 jaren het wel en wee van de C.O.O. te hebben meege- maakt, werd hij op 1 september 1972 op rust gesteld als eresecretaris van deze instelling. Hij overleed te Jette op 22 augustus 1987.

Hij is de auteur van de brochures "Het Burgerlijk Gods- en Gasthuis Hospice Louis De Naeyer te Willebroek - Periode 1908-1925", deel I en deel II. Voor de "Willebroekse Kronieken" (1989-2) schreef hij ook de "Willebroekse Vaart, Scheepvaart en Schippersleven". Hij bezorgde tevens de tekst van de hierbijgaande brochure "Het Kunstpatrimonium van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Wel- zijn te Willebroek".

INLEIDING

Het toeval bracht uw gelegenheidsauteur enige jaren geleden tot het plegen van zijn bondige geschiedenis van het Burgerlijk Gods- en Gasthuis te Willebroek, in wezen een monument van een voorbij gezondheidsbeleid ten bate van de armsten der armen van de gemeente Willebroek en van de onmiddellijk omringende dorpen tijdens de eerste jaren van deze eeuw.

Daar in mijn vorige brochures over het Hospice De Naeyer - delen I en II - de rol van deze instelling werd toegelicht, zowel in zijn op- en inrichting, zijn werking en zijn personeelsbestand, alsmede de rol van de openbare beleidsorganen ter zake, is het even noodzakelijk uit te wijden over het kunstbezit dat door giften, legaten, en schenkingen vanwege de toenmalige Mecenassen aan deze liefdadige instelling werd geschonken.

Is het kunstpatrimonium in wezen onvergankelijk, het is vanzelfsprekend ook een tijdsgebonden facet uit de periode van zijn realisatie en van zijn uiteindelijke bestemming en doeleinde, namelijk de mens te veredelen.

In de zeventiger jaren besloot de toenmalige Commissie van Openbare Onderstand van Willebroek, met het oog op de oprichting van een nieuw algemeen ziekenhuis, tot het slopen van het oude Hospice om alzo voldoende bouwgrond te herwinnen voor de verwezenlijking van een nieuw openbaar gezondheidscentrum met zijn aanverwante genees- en sociale voorzieningen. Deze verbeterings-, uitbreidings- en vernieuwingswerken behoren intussen tot het jongste verleden.

Door het verdwijnen van het Hospice De Naeyer werd het kunstbezit van het huidige O.C.M.W. inmiddels deels overgeplaatst naar en in bewaring gesteld van de Gemeentelijke Overheid.

Die kunstwerken laten ons toe - al was het een éénzijdig - beeld te vormen van het toenmalige cultuurpatroon van die burgerlijke maatschappij, gekenmerkt door een industriële en voor sommigen economische welstand.

Op economisch en sociaal vlak stond destijds de rijkdom van de adellijke en private grootgrondbezitters, alsook van de nog reusachtiger nijverheidsondernemers, in schrille tegenstelling met de zeer zwakke economische status van het industrieel proletariaat en de kleine pachters te lande.

Ingeval van ziekte, van onvrijwillige werkloosheid, van onvoorziene werkonbekwaamheid door arbeidsongevallen of andere, verviel deze werkersklasse veelal in een noodsituatie waardoor zij bijna gedwongen werd om beroep te doen op de toenmalige liefdadigheid.

Rond de eeuwwisseling waren er nog bijna geen sociale wetten, noch openbare kassen voorhanden om die noodlijdenden te steunen tijdens de duur van hun onvrijwillige werkonbekwaamheid. Zij leefden uit de hand van de Burelen van Weldadigheid. Hun armoede was dan ook soms schrijnend.

Al is en blijft "kunst om te veredelen" het geestelijk leitmotiv van de kunstbeoefenaar, toch was en bleef het portretschilderen in het bijzonder alsook het beeldhouwen een getuigenis van een tijdsgebonden modetrend, voorbehouden aan prominenten, aan hoge gezagsdragers, aan adel en hoge clerus en thans in de modernere tijd ook aan kapitaalmachtige ondernemers, bankiers en beheerders van vennootschappen allerhande.

De echte kunstwerken overleven niet alleen hun begaafde maker, maar doorgaans ook de opdrachtgever.

Het huidig overwegend wetenschappelijk denken verdringt meer en meer de behoudsgezinde wijze van schilderen en beeldhouwen in een late neoklassieke opleiding aan de Academiën van Schone Kunsten.

De grote Goethe schreef ooit eens : "... wie het verleden niet heeft leren kennen, kan het heden nooit ten volle ervaren." Daarom is het noodwendig de vroegere wijze van de verschillende kunstopvattingen en -uitingen van voorheen te achterhalen om de huidige en toekomstige kunstuitingen beter te begrijpen in de waaier van verscheidenheid van opvattingen.

Uw gelegenheidsauteur verzoekt U, beste lezer(es), hem te willen verontschuldigen voor zijn tekortkomingen in deze cultuurmaterie van heemkunde, geschiedenis, leefmilieu en esthetica.

Langs deze weg betuigt de auteur zijn oprechte erkentelijkheid aan allen die dit deeltje III van zijn mini-cyclus over het Hospice De Naeyer mogelijk maken.

Hij waardeert ten zeerste het Mecenaat van de weldoeners aan dit Hospice en aan de Bestuursorganen als C.O.O. en O.C.M.W., destijds gepaard gaande met het scheppen van onvergankelijke kunst door begaafde Belgische en - ook Franse - kunstenaars.

Nogmaals ook zijn oprechte dank aan allen die hun steentje bijdroegen om dit relaas over het kunstbezit van het O.C.M.W. te verwezenlijken : typisten, illustrators, fotografen, drukkers, raadgevers, enz.

Zijn persoonlijke dank en diepe erkentelijkheid betuigt hij aan de heer Jean V.A. Dupont, die hem uit naam van de familie Peeters de basiselementen over de oorspronkelijke kunstgewrochten liet geworden.

Frans Verbraeck

1. Het Borstbeeld van Edouard De Naeyer

Het O.C.M.W. van Willebroek bewaart een onvergankelijk marmeren beeld van het te jong overleden zoontje (1867-1875) Edouard van Louis De Naeyer en zijn echtgenote Alida Peeters. Het knaapje stond rond 1873 model voor de kunstenaar Albert Hambresin. Het is een getuigenis van de onsterfelijkheid van zijn naam en bevestigt een ware tastbare kunstuiting, die jong en eeuwig blijft.

Bij mijn weten lag het in de gewoonte van de rijke families uit de 19de eeuw de knaapjes te kleden, ruim gelijkend op de meisjeskleden tijdens hun kleuterjaren.

Uit 'n particulier bezit van Edouards portret, ergens vergeten tussen bestofte kunstwerken rustende, blijkt dat de waardering voor de behoudsgezinde kunst uit het verleden door de hedendaagse zelfvoldane maatschappij van overconsumptie erg geslonken is, om niet van onverschilligheid te praten. (1)

Wellicht kan het borstbeeld van het zoontje De Naeyer (2) aanzien worden als een spirituele verering van een zo jeugdige knaap, die zijn ouders veel te vroeg ontviel en kon dit beeld het pijnlijke verlies voor zijn ouders enigszins milderden. Al kan zo'n gekwetste toekomst niet door een louter stoffelijke, zij het nog een zo kunstvolle creatie, noch door een hoorn des overvloeds, hersteld worden.

Blijkt de beeldhouwer Albert - of soms ook Adelbert - Hambresin voor tal van Willebroekenaren een schijnbaar onbekende kunstenaar uit het verre verleden, toch kunnen wij hier beamen dat hij - dank zij de opdracht van de ouders van Edouard - door het ciseleren van de blanke marmeren buste van het knaapje een waardevol kunstwerk heeft gecreeërd. De moeder, weduwe Louis De Naeyer-Peeters, schonk dit magnifieke kinderborstbeeld aan de Bestuurscommissie van het Burgerlijk Gods- en Gasthuis (later C.O.O. en daarna O.C.M.W.). Het werd alzo toegevoegd aan het openbaar kunstbezit van deze instelling.

Het past dan ook een blijvende dankbaarheid en erkentelijkheid tegenover het Mecenaat van de Ouders te betonen voor de onschatbare schenking, maar tevens de waardige kunstenaar te huldigen.

De beeldhouwer Albert Hambresin werd op 22 februari 1850 te Willebroek geboren als zoon van Louis Hambresin en van De Moor Adelaide. Zijn vader oefende het beroep van winkelier uit alhier te Willebroek, m.n. in de Dorpsstraat nr. 94. Hij week uit met zijn gezin naar Sint-Jans-Molenbeek. Nadien ontpopte Albert Hambresin zich tot een bekwaam beeldhouwer. (3)

Wanneer de jeugd in een verloren uurtje eens wil terugblikken naar toch nog niet zo lang vervlogen tijden, zal zij voorwaar deze naam ontmoeten, die weerklinken zal als een scheepsbel in de nevel van gisteren.

De naam van Albert Hambresin werd opgenomen in het "Woordenboek" van schilders, beeldhouwers, tekenaars en graveerders : Beeldhouwde te Brussel; het Museum te Antwerpen bewaart van deze kunstenaar een bronzen standbeeld "Le Rameau" (1898) en in het Museum Simu te Boekarest prijkt "De Nachtwaker".

Nogmaals willen wij de kunstenaar A. Hambresin betrekken in een posthume lofbetuiging met een woordje over zijn stijl en vormgeving : het knapenborstbeeld getuigt van een sobere neo-klassieke stijl. Alleen een gemodeleerd blankmarmeren bloempje in een halfverheven ciselering op de tere borst versiert dit symbool van de jeugd in al haar pure schoonheid en onschuld.

Al vertoont het kunstwerk reeds een gesublimeerd realisme, toch werd de werkwijze van de kunstenaar beïnvloed door de neo-klassieke vormgeving nog "en vogue". (4)

2. Het Borstbeeld van Louis De Naeyer

Wanneer een genodigde of bezoeker voor de eerste maal de sober gestoffeerde spreekkamer van het O.C.M.W. betreedt, zo zal hij plots geconfronteerd worden met een opvallend serene atmosfeer.

In een gedempt verlichte diepte verheft zich op een piëdestal het blanke marmeren borstbeeld van Karel Lodewijk De Naeyer, gebeiteld door Thomas Jules (Baron) Vinçotte.

Dit breedgeschouderde beeld beheerst niet alleen de werktafel van de voorzitter, maar ook de gehele kamerruimte, de eventuele aanwezige gezagdrager en de bezoeker. (5)

Het bijna honderd jaar oude borstbeeld getuigt heden ten dage nog van een geslaagde vormgeving als een monumentale beeltenis van de voornoemde nijverheidsgigant of bedrijfsleider en tegelijkertijd van een gezaghebbend Burgemeester, toen aan de top van zijn verworven welvaart, van zijn economische, geldelijke en politieke macht. Het beeld illustreert ten volle de figuur van deze uitzonderlijk burgerlijke persoonlijkheid, zakelijk en wars van alle metafysische bespiegelingen.

Op een afstand van bijna negentig jaar - De Naeyer overleed in 1902 - beseft men nog moeilijk wat die reuzenfiguur in levende lijve betekende voor de toenmalige economische wereld, voor zijn fabrieksonderhorigen en voor de Willebroekse bevolking in haar totaliteit.

Het mag hier herhaald worden dat hij als "self-made" man de kunst had begrepen zichzelf te veredelen in een sfeer van grootnijverheid en in het openbaar besturen van zijn gemeente tot bij zijn afsterven. Gedurende

een halve eeuw was hij een naarstig en bewogen bedrijfsbeheerder, die tevens de uitoefening van het openbaar ambt van Schepen en ook van Burgemeester in een snel uitdeinende nijverheidsgemeente op zich nam. Al werd hij in zijn huwelijksakte met Alida, Juliana, Jacoba Peeters op twaalf april 1866 nog als Carolus Ludovicus De Naeyer genoemd, toch werd hem de Franse voornaam van "Louis" toebedeeld. De beeldhouwer Vinçotte beitelde een wilskrachtig man, een werkelijke persoonlijkheid. Hij benaderde in zijn uitbeelding een symbool van - niet te bereiken - onvergankelijkheid.

Als men het palmares nakijkt van de kunstproductie van Baron Thomas Jules Vinçotte, van zijn reeksen borstbeelden door zijn handen gebeiteld en gesculeerd - zowel in binnenland als in 't buitenland bewaard - dan kan er geen twijfel rijzen over het simpele feit waarom Louis De Naeyer zijn keuze destijds liet vallen op voornoemde Belgische kunstenaar om zijn persoon te vereeuwigen.

Baron Vinçotte beeldhouwde minstens vier borstbeelden van Z.M. Leopold II en drie bustes van H.M. Koningin Maria Henriette, die verspreid bewaard worden in hierna vermelde musea : te Antwerpen, te Brussel, te Gent en Boedapest (Hongarije). Daarnaast maakte hij ook borstbeelden van meerdere hoogwaardigheidsbekleders, o.a. een van de Burgemeester van de Stad Brussel, M.E. De Mot.

Aan deze reeks borstbeelden kunnen twee afzonderlijke imposante witmarmeren borstbeelden van L. De Naeyer als grootnijveraar en burgemeester worden toegevoegd, namelijk één dat tot het kunstbezit van het O.C.M.W. behoort en één dat bewaard wordt in de Beheerraadszaal van de Werkhuizen De Naeyer. (6)

Thomas Jules Vinçotte was één van de Belgische kunstenaars die door Z.M. Leopold II tot de adelstand werd verheven en de titel van Baron vermocht te voeren.

Hij werd geboren te Borgerhout op 8 januari 1850 en overleed te Brussel op 25 maart 1925.

Hij was een leerling van Willem Geefs in wiens atelier hij zijn studies begon. Daarna studeerde hij bij Simonis en bij J. Jacquet aan de Academie te Brussel. Vervolgens belandde hij in het Atelier van Cavelier van de "School voor Schone Kunsten" te Parijs. Rond 1877 vestigde hij zich in Florence en verbleef er tal van jaren.

Teruggekeerd in Brussel beitelde hij talrijke borstbeelden van gezaghebbende personen en vrouwenbustes.

De monumentale beeldhouwwerken aan het vroegere station te Leuven, het Godecharle-monument in het park van Brussel en de halfverheven beelden in de Balzaal van het Koninklijk Paleis zijn alle van zijn hand.

Hij werd professor te Antwerpen en te Brussel en Lid van de Koninklijke Academie in 1901. Hij verwierf in 1874 te Parijs een derde klasse medaille en hij wordt eveneens vermeld als exposant in de Royal Academy in Londen in 1881.

Bij zulke enorme produktie van reeksen borstbeelden, verspreid over tal van musea in binnen- en buitenland, kan men zich afvragen of Baron Vinçotte niet de ongeschreven rol van kunstambassadeur van België heeft vervuld, waarbij hij door de verheerlijking van onze koningsfiguren onwillekeurig een bevoorrechte plaats heeft ingeruimd. (7)

3. De Portretten van Louis De Naeyer en Alida De Naeyer-Peeters

Het olieverfportret van Karel Lodewijk De Naeyer, geborsteld door Pierre Ribera, een buitenlands kunstenaar, werd waarschijnlijk gemaakt in overeenstemming met een kunstfoto van de grootse ondernemer.

Deze befaamde Europese portrettist penseelde zijn opdrachtgever rond het tijdstip waarop de grootnijveraar tot burgemeester werd benoemd. (8)

Thans berust dit portret in de "Ceremoniezaal" van het Willebroekse Gemeentehuis. Het prijkt er aan de wand in de rij van de plaatselijke burgemeesters.

De beeltenis leeft. 't Is alsof K.L. De Naeyer kalm voor zich uitstaart op zijn rijk gevuld verleden.

P. Ribera schilderde een forsige man, reeds op jaren, maar wiens wilskrachtige persoonlijkheid van beheren en van zaakvoeren hem heeft geleid tot zelfverheffing met groot aanzien en gezag.

Zijn dubbele pandenfrak naar het model van het gerestaureerde Derde Franse Keizerrijk is wel soberder dan voorheen, maar stemt overeen met de tijdsgebonden klederdracht.

Dit kunstportret getuigt van een gedegen vorm in zijn 3/4de levensgrootte of "torse". Het is en blijft een tijdsgebonden uitbeelding. De ernst van de beeltenis wordt door de aangevoerde kleurenstoffering in een effen donkere achtergrond benadrukt, in overeenstemming met de persoonlijkheid van de uitgebeelde figuur.

Het parmantige portret van Alida Jacoba Juliana Peeters

Op een "réunion" van de topbedrijfsleiders van de Europese Papiernijverheid werd voor de eerste maal ter plaatse in het jaar 1895 het parmantige portret van Mevrouw Louis De Naeyer publiekelijk getoond.

Voorzeker heeft de schilder Ribera zichzelf overtroffen om met zoveel emfase de kenmerken van een "ontvoogde dame avant la lettre" in dit industriële en handelsmilieu te beklemtonen.

In overeenstemming met haar burgerlijke status van echtgenote van de grootnijveraar van de Etablissements De Naeyer vertoonde zij al de kenmerken van een toekomstige medebeheerster : statig, rijzig, deftig, durvend, moedig.

Dit portret, een nauwkeurige spiegel van de toenmalige tijd en mode, versiert in al zijn glorie de traphal van de gemeentelijke Raadszaal en heeft tot heden niets ingeboet van zijn schoonheid, door de tand des tijds. (9)

Het is na bijna een eeuw wel een gewaagde onderneming voor een gelegenhedauteur om vanuit een op doek geschilderd olieverfportret de legendarische figuur van wijlen Alida Peeters, echtgenote van Louis De Naeyer, als grootnijveraarster te onderkennen in haar status tevens van weldoenster en later, wanneer zij weduwe was geworden, als beheerster-zaakvoerster van de N.V. De Naeyer. Van het noodlot bleef zij als moeder niet gespaard : haar enig zoontje Edouard overleed op slechts zevenjarige ouderdom.

In de helft van haar levensloop, na het overlijden van haar man, nam zij de ernstige verantwoordelijkheid van het bedrijfsbeheer op haar

schouder. Zij was toen - in 1902 - zesenvijftig jaar oud. Nauwelijks vier jaar later bij een onvoorzien technisch falen tijdens het normaal beproeven van nieuwe toestellen werd zij als bedrijfsbeheerder geconfronteerd met een zwaar arbeidsongeval, waarbij een viertal werknemers het leven verloren. Voeg daarbij de vernieling van de fabriek door de Duitsers bij het begin van de Eerste Wereldoorlog, wat de gehele heropbouw en aanpak vereiste van de N.V. De Naeyer na de oorlogsramp.

s
er-
e-
r-
De na-oorlogse periode kende haar woelingen tussen fabrieksbeheer en arbeiders. De plaatselijke firma ontsnapte niet aan die conflicten over de eisen voor betere werkvoorwaarden en kortere werkduur per dag (mei-juni 1920). Toch werd na ettelijke weken staking door een minnelijke schikking tussen de partijen dit geschil opgelost.

Al deze tragische en dramatische feiten hebben geen wijziging noch verandering gebracht in de standvastige, humanitaire houding en liefdadigheid tegenover de noodlijdende bevolking van de gemeente door de Weduwe Louis De Naeyer betoond tijdens haar gehele levensloop.

Tijdsgebonden blijft zij samen met haar man het echtelijke symbool van een "sociale mythe" van het moderne kapitaal en van de arbeid.

De levensloop van het echtpaar heeft de schijn van een moderne mythe, met zijn grootse maar ook tragische en dramatische levenservaringen, die een toekomst vol beloften menigmaal temperden en zelfs verdoofden. Toch vraagt men zich af hoe een ondernemer - na een tijdsverloop van nauwelijks vijftientig jaar - een Chinese sprookjesberg kon laten aanleggen met de enorme afvalstoffen van zijn papierbedrijf. En hoe hij aan de voet van deze kunstmatige verhoging een waarachtig kasteel kon laten bouwen voor hen beiden.

Was dit herenkasteel, opgetrokken in de eclectische stijl van het einde van de vorige eeuw een exponent van een ononderbroken welvaart, zo was het ook een zwijgzame getuige van een vroege lotstragedie. Immers, nog geen honderd jaar later werd deze kunstmatige heuvel, alsmede het kasteel en het park onmeedogend gesloopt en opgeruimd om plaats te maken voor de stoffelijke uitbreidingsdrang van de twee grote industriebedrijven - één omvattende de papierproductie en de andere een geperfectioneerde stoomketelmakerij - beide met internationale faam. (10) Door de sloping van kasteel en park is eveneens de vaste kiosk verdwenen alwaar in openlucht de spitsactiviteiten van het culturele muziekleven van de Werkhuizen De Naeyer zich met alle luister vandien manifesteerden. De plaatselijke muziekmaatschappijen, -korpsen en -verenigingen moesten van dan af dit geschikte milieu missen. Hierdoor zagen wij een deel van hun toekomstplannen op gebied van muziekfestivals teloor gaan. Die volkse culturele ontwikkeling van de muziekkunst werd hierdoor zeker niet bevorderd en de leuze "Muziek verzacht de zeden" werd alzo moeilijker in praktijk gebracht.

Keren wij terug tot het portret van Alida De Naeyer-Peeters. Dan vragen wij ons af hoe de schilder Pierre Ribena zijn model van hoog aanzien zag, al kon niemand op dat ogenblik weten dat zij zeven jaar later de taak van beheerster-zaakvoerster van haar overleden man zou overnemen. De kunstenaar herinnert ons aan een tijdsgebonden weeldeperiode van "La Belle Epoque" in Frankrijk en over geheel Europa nagebootst. In die tijd maken het portret, het borstbeeld en andere kunstgewrochten de uiterlijke sier uit in overeenstemming met de behoudsgezinde kunsttrant in de schoot van de kapitaalkrachtige familiebedrijven op en in de toenmalige kastelen en rijke patricierswoningen.

Zij vormden het prestigeblazen van hun verworven welstand en tegelijkertijd bleven zij de voorstanders van het neo-classicisme in de kunstwereld, die dan toch in volle woeling was rond 1900.

Als wij het portret van Alida Peeters, echtgenote De Naeyer, bekijken dan zien wij een levensgrote pose, die benadrukt wordt door een sterke persoonlijkheid met omzeggens adellijke allures. Toch wordt hier een

gesublimeerde weemoed gedempt door een ragfijn, bijna doorzichtig donkergroen zijden staatsiekleed, dat het hele uiterlijk omsluit. Voornaamheid van de dame en begaafdheid van de kunstenaar gaan hier zeer goed samen. Uitgedrukt in de algemene vaktaal van het kunstambacht kan men het schilderij zowel dat van L. De Naeyer als dat van Alida De Naeyer rangschikken als behorende tot de late neo-klassieke stijl.

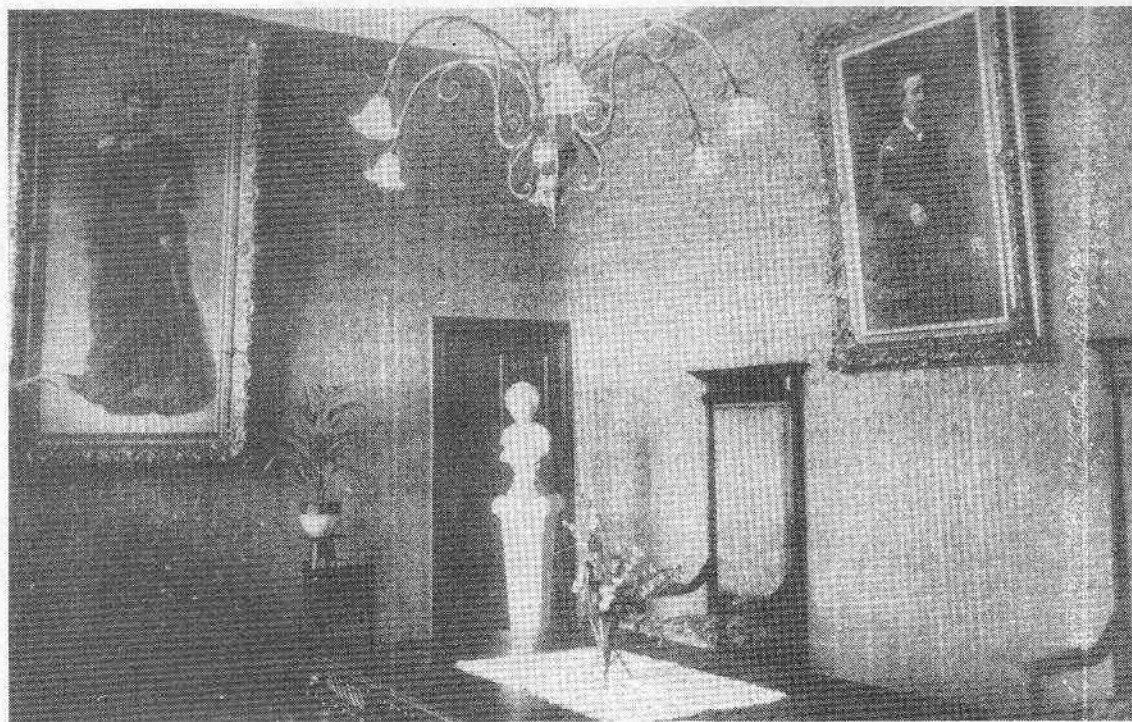
eer
g-
Wat de kunstenaar zelf betreft, vinden we zijn naam in het "Dictionnaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs" in zijn hoedanigheid van "portraitiste et paysagiste à Paris", een zoon uit Spanje, geboren te Madrid op 2 december 1867 die nadien de Franse nationaliteit verwierf.

Hij behoorde tot de exposanten van het "Salon des Artistes Français" en verkreeg de "médaille de troisième classe" in 1907. Hij schilderde o.a. twee decoratieve panelen voor de Grote Speelzaal in Monte-Carlo. Het Museum te Madrid bewaart van hem een "Bacchante".

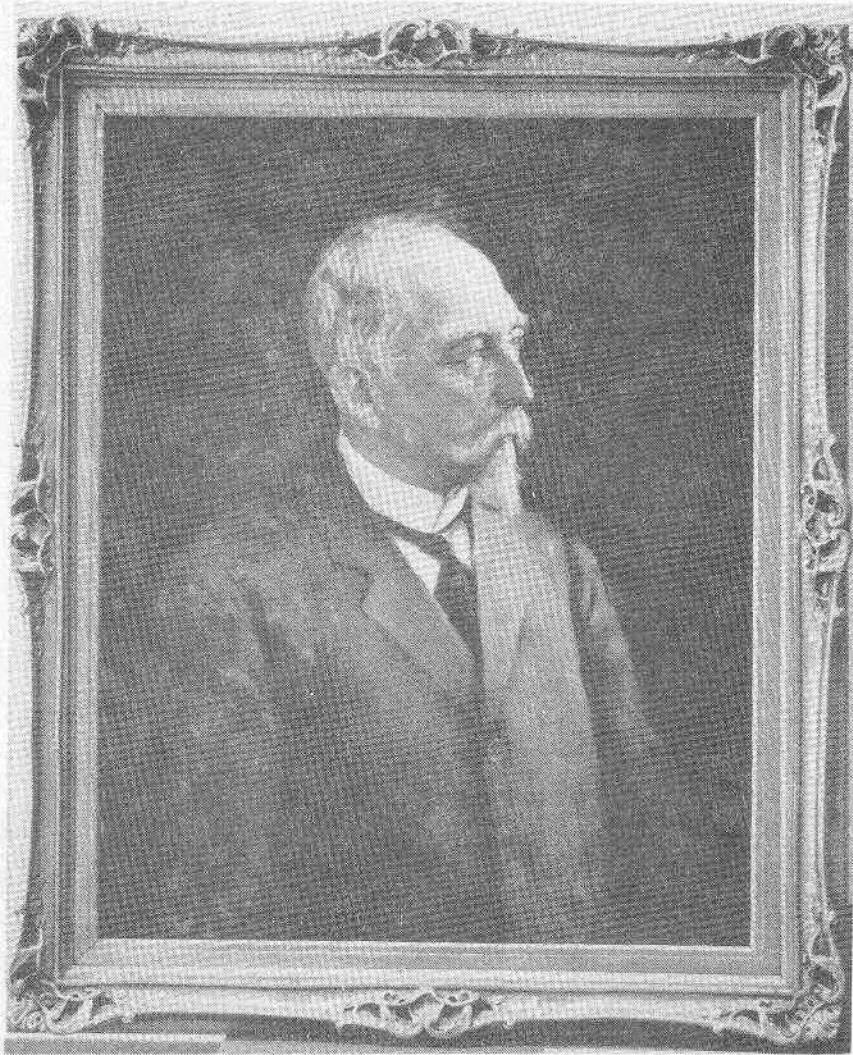
Wat het genoemd naslagwerk niet vermeldt, is dat het portret van L. De Naeyer en zijn echtgenote deel uitmaken van het kunstpatrimonium van het O.C.M.W. te Willebroek.

Het olieverfportret van L. De Naeyer meet 1,40m x 0,85m.

Dat van Mevr. Alida De Naeyer-Peeters is 2,12m hoog en 0,98m breed.

De portretten van de heer en Mevr. De Naeyer, samen met het marmeren borstbeeld van het zoontje Edouard in de Grote Ontvangstzaal van het Hospice.

4. Het Portret van Dr. Henri Persoons

Deze intellectueel uit eigen omgeving was een zoon van Henri-Jozef Persoons, koopman en herbergier en van Catharina Francisca Thys, zijn echtgenote, die eveneens voormelde beroepen van herbergierster en koopvrouw uitoefende op het ogenblik van de geboorte van hun zoon Henricus Josephus Persoons op 9 maart 1854 en woonachtig te Kapelle-op-den-Bos langsheen de Vaart gelegen.

Hij studeerde aan de Franstalige Vrije Universiteit van Brussel en verwierf er het diploma van dokter in de geneeskunde.

In het jaar 1880 kwam hij naar Willebroek en vestigde zich in de Groene Laan nr. 16 langsheen het kanaal Willebroek-Brussel.

Zijn beroepskeuze van vrij en zelfstandig geneesheer duidde reeds erop dat hij een sociaalvoelend man was, die dag en nacht, in vredes- en in oorlogstijden, zich bekommerde om de zieken, de noodlijdende Willebroekenaren en alsook om de bevolking van de omliggende gemeenten.

Zijn patiënten, ten huize verpleegd, bezocht hij met een paardenkoets. Maar tijdens de oorlogsperiode 1914-1918 zag hij zich gedwongen zijn koets te vervangen door een rijwiel. Gelukkig kon hij zijn loopbaan als geneesheer afsluiten met het gebruik van een automobiel gedurende zijn laatste actieve levensjaren.

Niet alleen de geneeskunde, maar het beleid van de gehele gemeenschap belangde hem aan. Hij werd gemeenteraadslid in 1885, vervolgens Schepen en nadien dienstdoende Burgemeester tijdens de Duitse Militaire Bezetting van oktober 1914 tot na de bevrijding van ons land. Hij werd opgevolgd door Aug. Van Landeghem vanaf 't jaar 1921. Laatstgenoemde was lijsttrekker van de Belgische Werklieden Partij der gemeente Willebroek. Bovendien was Dr. Persoons bestuurslid en secretaris geweest van de Bestuurscommissie van het Burgerlijk Gods- en Gasthuis "Hospice L. De Naeyer".

Hij was bekend voor zijn humane bereidwilligheid en was geruime tijd toeziend geneesheer in voormeld Hospice. De dankbare Willebroekse bevolking heeft een laan naar hem genoemd, namelijk de straat van aan het Aug. Van Landeghemplein tot aan de vaartbrug.

Zijn erfgenamen schonken na zijn betreurd overlijden (1927) het portret van Dr. Henri J. Persoons aan het Hospice L. De Naeyer, waar het tot bij de afbraak van dit gebouw de "parloir" heeft gesierd. Het berust nu op het Gemeentehuis tussen de portretten van de andere burgemeesters. Door die schenking door de erfgenamen werd het kunstbezit van de toenmalige C.O.O. met een prachtstuk van een geschilderde torse verrijkt.

Het jaar van de creatie van dit kunstwerk door A. Piercq blijft tijdelijk nog in het ongewisse, alsook de levensomstandigheden van deze kunstenaar en schilder. (11)

Het portret is in een neo-impressionistische stijl geborsteld door een kunstenaar die zowel de mens zelf als zijn persoonlijkheid wilde uitbeelden. Het is ontdaan van elk romantische en valt op door de natuurlijke grootte en de diepgang in het perspectief.

Men kan gerust stellen dat deze wijze van schilderen getuigt van een "avant-gardistische" stijlopvatting in kleurschakering, uitbeelding en vormgeving. Men houde er rekening mee dat het schilderij ontstond rond 1919-1921.

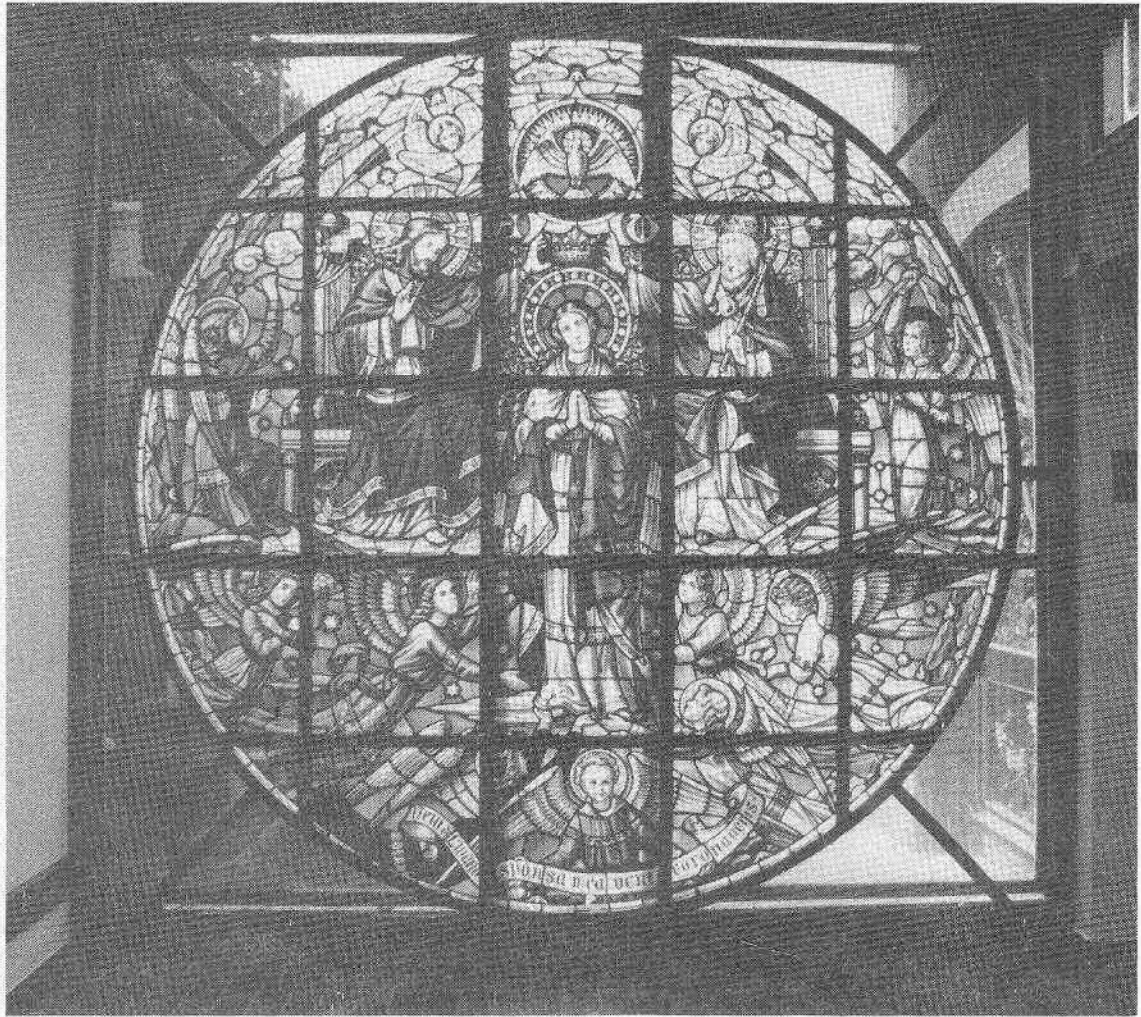
Het gebruik van helle tonen verheft de levendigheid van het aangezicht. De "pose" van de persoon zelve, alwaar de fysionomie bijna in zijn totaliteit merkbaar is, accentueert zijn persoonlijkheid van intelligent en wilskrachtig man.

't Is alsof de dokter in kwestie vóór U staat in zijn eenvoudige, alledaagse matzilveren "veston", steeds bereid te helpen en de patiënt te aanhoren.

Volgens de mondelinge overleveringen vertoonde hij zich streng en met een beetje toen gebruikelijke afstandelijkheid tegenover zijn zieken, maar hij wist ook op 't gepaste moment een verzachtend vertrouwen in te boezemen.

Zelfs onder de druk van de bezettende militaire Duitse overheid wist hij zijn natuurlijk gezag te doen waarden.

De Belgische Overheid en de plaatselijke bevolking bleef hem te allen tijde hiervoor erkentelijk.

5. Het Kunstglasraam van de Kapel van het Gods- en Gasthuis

Omstandigheden buiten de wil van uw gelegenheidsauteur nopen hem ditmaal de kunstenaar, die dit werk realiseerde, buiten beschouwing te laten, daar hij door de schrijver tot nu toe niet gekend is.

De "rosace", gestructureerd in schitterend gebrand kleurglas, heeft gedurende meer dan een halve eeuw, namelijk van bij de opening van de kapel in 1921 tot de afbraak ervan in de jaren zeventig, die kapel van het Burgerlijk Gods- en Gasthuis L. De Naeyer verlicht en wonderbaar verlucht door het groots mythologisch tafereel dat deze "rosace" symboliseert. (12)

Dit heeft voorzeker de vrome religieuze inwonende zusters van het Hospice gesterkt in hun daadwerkelijke naastenliefde door verpleging en verzorging van de armsten der armen en hun geloof in de onsterfelijkheid van de mens en hun toekomstige opname in de hemelse sfeer.

Niet alleen de Willebroekse bevolking betreurde het heengaan van de Zusters van Berlaar, maar tevens het Bestuur, dat moeizaam in hun vervanging diende te voorzien door aanwerving van leke verplegend en verzorgend personeel als niet-inwonende werkkrachten.

Door het vertrek van de inwonende religieuzen verviel het dagelijks mis-ritueel in de kapel, die eveneens gesloopt werd samen met het verouderde hospice om zo plaats te maken voor de noodzakelijke opbouw van het nieuwe Ziekenhuis.

Het versieringskunstwerk waarvan sprake prijkte voorheen in de oostelijke gevel van de kapel. Het was en is een uitzonderlijk mooi architectonisch ornament gebleven. Het werd overgeplaatst naar Berkenhof II en verlucht er nu de westelijke voorgevel. Op die manier wordt de nagedachtenis van het jong overleden zoontje Edouard De Naeyer, samen met zijn ouders als weldoeners van onze gemeente blijvend herdacht.

Het beeld van Edouard De Naeyer werd door de kunstenaar-glazenier, waarvan de naam ons spijtig genoeg niet is gekend, centraal gesteld in een mythologisch tafereel, waar de gelovige zich de onsterfelijkheid van het menselijk wezen kan voorstellen.

6. De Portretten van Gérard de Grimberghe en Edmond de Grimberghe

Enige jaren na het einde van de tweede Wereldoorlog werden er twee merkwaardige portretten aan het kunstpatrimonium van de toenmalige Willebroekse C.O.O. toegevoegd, namelijk twee portretten van Gérard en Edmond Helman de Grimberghe.

De adellijke familie van Burggraaf Helman de Grimberghe was ooit in het verre verleden baron van Willebroek en de eigenaar van het grondgebied van onze gemeente, bijna in zijn totaliteit.

Door bemiddeling van de Legatarresse Mevr. Robert Peeters-Coullier, zelf lid geweest zijnde van de C.O.O. in de twintiger jaren, en uitvoerster van het testament van Roger Helman de Grimberghe, werden beide voormelde schilderijen aan de C.O.O. van Willebroek overgemaakt, samen met een reeks percelen onroerende goederen, verspreid over de gemeenten Willebroek, Duffel, Puurs en Leopoldsburg, ter waarde van ca. 1.300.000 bfr. in 1945.

Dit is niet verwonderlijk als men weet dat de toenmalige notaris Robert Peeters, die ook burgemeester van Willebroek was, als rentmeester optrad voor voornoemde adellijke familie.

Edmond de Grimberghe

Gerard A.R. Helman de Grimberghe

Na het overlijden te Parijs op 9 oktober 1945 van Burggraaf Roger Oscar Armand Helman de Grimberghe, in leven ongehuwd, grondeigenaar, gehuisvest te Willebroek en laatste telg van voormelde familietak, werden twee portretten, één van vader Gérard en één van zijn broer Edmond ter nagedachtenis van de weldoeners in de grote Ontvangstzaal van het Hospice Louis de Naeyer te Willebroek geplaatst. (13)

Op cultureel gebied is het van belang kennis te maken niet alleen met de opdrachtgevers van de kunstwerken, maar ook met de kunstenaar Alexander Marckelbach, die de beide belangrijke figuren van de adellijke familie de Grimberghe schilderde op een neo-klassieke wijze, waarschijnlijk in overeenstemming met de uitdrukkelijke wens van de weldoeners. (14)

Ingevolge het slopen van het oude Hospice werden deze schilderijen tijdelijk tentoongesteld en bewaard in de Hal van de Trappenzaal van het Gemeentehuis, en wel sedert 1974.

Wat kunnen we vertellen over de adellijke vader Gérard en over zijn portret?

Hij verbleef als buitengewoon Gezant en gevolmachtigde Minister in disponibiliteit van Z.M. Leopold II te Parijs.

De Burggraaf was in voormelde hoedanigheid veelal in contact met de diplomatieke kringen van de toenmalige Napoleon III in die Franse Empire-tijd.

Het portret wordt gekenmerkt door zijn ernstige blik en zijn onbewogen gelaatsuitdrukking in zijn adellijke status, gekleed in een gewoon burgerlijk hovelingenkostuum, d.i. donker habiet waarvan de bovenste knoop vast zit, vervolgens een hoge stijve halsboord met een zwartzijden das omstrikt. De reverspanden zijn zachtjes open waardoor het zwarte gilet, samen met een eindje van de gouden horlogeketting van rechts naar links gedeeltelijk zichtbaar blijft. In het knoopsgat prijkt het kenteken van een hoge onderscheiding.

Het geheel werd geschilderd op een ovaal laken tableau met natuurlijke torse en afmetingen. Het schilderij is gevat in een vergulde gesculpteerde omlijsting met een kroonstrik bovenaan, naar het model van de Napoleon III-stijl.

Vanzelfsprekend droeg de Burggraaf Gérard een puntbaardje dat zijn aangezicht schijnbaar verlengt en een brede snor, waarvan de linkse en de rechtse punten zich horizontaal tot buiten het aangezichtsvelde toespitsen. Dit was zeker een mannelijke modetrend "en vogue" tijdens het bewind van de derde geliberaliseerde keizerlijke periode van de Franse aristocratie, die poogde in de mate van het mogelijke het Napoleonistische Imperium te restaureren.

De broeder van Roger, dewelke door zijn vader Edmond Adelbar Helman werd genoemd, heeft zich als laatste mannelijke telg van voormelde adellijke familietak, nog ongehuwd, laten portretteren in een "staatsie" kostuum van de zeventiende eeuw. Wellicht kwam hierbij de excentrieke wens van een nostalgieke opdrachtgever goed overeen met de opvatting van de uitvoerende kunstenaar.

De kunstenaar Alexandre Marckelbach borstelde voormelde personages, elk in zijn geprefereerd kostuum, wat voor Edmond - en ook voor de kijker - enigszins onecht aandoet door het enorm verschil in een kledij, die oorspronkelijk dateert uit de bewogen periode van het beleid van Kardinaal Richelieu.

Begrijpelijkwijze dat deze poserende figuur in een galante kledij van drie eeuwen her een min of meer onechte indruk nalaat, al heeft de kunstenaar de fysionomie van zijn opdrachtgever zeer neutraal weergegeven. (15)

Wat kunnen we over de kunstenaar Alexandre Marckelbach zeggen?

Het internationaal Woordenboek van de Schilders en andere kunstambachten (Benezit) zegt over zijn persoon : Marckelbach Alexander P.D. is een schilder van geschiedkundige taferelen en personen. Hij werd te Antwerpen geboren op 7 augustus 1824 en overleed in juni 1906. Hij was een leerling van Gustaaf Wappers en van Kaulbach. Rond 1845 begon hij zelfstandig te werken en nam regelmatig aan tentoonstellingen te Brussel en zelfs aan tal van buitenlandse tentoonstellingen deel.

In het jaar 1869 werd hij tot lid van de Koninklijke Academie van België benoemd, alsook tot officier in de Leopoldsorde.

Werken van hem vindt men in de Musea te Antwerpen, te Brussel "De Rederijkers van Antwerpen uit de XVIde eeuw", te Boekarest (Simu) "De Antiquair", te Leipzig "De stervende Ouderling", te Luik "De botaniserende Daniël Segers", te Schaarbeek "Kain en Abel" en "De Vlaamse Gilde uit de XVIIde eeuw". (16)

7. Monument "Mijmerende Man en Vrouw"

Rond 1965 wordt het kunstbezit van de C.O.O. nogmaals aangevuld met een magnifiek beeldhouwwerk van de kunstenaar Lode Eyckermans.

Na de installatie van de Commissies van Openbare Onderstand in 't jaar 1925 werden de bevoegdheden en de taakwijzigingen zo wijds uitgebreid dat die bestuursorganen zich niet alleen onledig hielden met de sociologisch geëvolueerde bejaardenzorg, maar evenzeer met de maatschappelijke cultuur in al zijn geledingen bij het op- en inrichten van sociale instellingen.

De evolutie in de kunst zelfe leidde tot groepssamenwerking bij de oprichting van moderne tehuizen voor bejaarden.

Alle kunstambachten, zelfs op beperkte schaal, waren voorzien en geprogrammeerd in de ontwerpen, zoals schilderen, beeldhouwen, tekenen, graveren, glazenieren, keramiek- en wandversieringen. De belangrijkste waren uiteraard schilderen, beeldhouwen en wandversieringen/muurdecoraties. Zo gaf het C.O.O.bestuur van Willebroek opdracht aan de kunstenaar Lode Eyckermans uit Antwerpen om de voorplecht van het Home Berkenhof I te versieren met een monument dat de functie van opvang en verzorging van de bejaarden symboliseert door een figuratieve weergave van een mijmerend ouderlingepaar. (17)

Dit kunstmatig granietbeeld, monumentaal-majestatisch en koel, is een blijvende uitdrukking onder de honderden variaties op dit uitgebeelde thema van rust en kalmte.

De blikken van de beide bejaarden - man en vrouw - zijn gericht naar een westerse avondhorizon, gevuld met de onsterfelijke en vredige droombeelden over hun verleden en hun zacht uitdovende, nog korte toekomst.

De kunstenaar ontwierp en realiseerde hier dus een blijvende monumentale "silhouette" van de bejaardheid in een opmerkelijke vormgeving van een rustig bejaardenpaar. Dit tevens tot verfraaiing van de kalme omgeving van de Homes Berkenhof en - later ook - van Berkenhof II.

De behoudsgezinde beeldende kunst uit de vorige eeuw heeft hier de plaats geruimd voor een vernieuwde esthetische opvatting vanwege de kunstenaar, die door het samenspel van lijnen, volumes en beeldende uitdrukkingen een gemeenschappelijke visie op de eigenheid van de uitgebeelde bejaarden - man en vrouw - heeft weten te realiseren.

Het wondere in de kunst is wel de relatie tussen de kunstenaar en zijn verkozen model en onderwerp, hetzij beeldhouwwerk, portret, of enig ander tafereel. In die samenspraak tussen kunstenaar en zijn schepping is Lode Eyckermans hier ten volle geslaagd.

Lode Eyckermans werd geboren te Antwerpen op 8 maart 1919. Hij studeerde aan de Koninklijke Academie te Antwerpen en aan het aldaar gevestigde Hoger Instituut (Prof. Ernest Wijnants).

Hij vervulde het ambt van Directeur van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Mechelen. Hij kreeg voor zijn werk verschillende prijzen : in 1936 de Prijs van de Stad Antwerpen, in 1940 de Van Leriusprijs, in 1942 de Prijs Godecharle en in 1944 de Prijs van Rome.

In opdracht van particulieren en van openbare besturen bevinden zich monumenten van zijn hand te Wilrijk, te Willebroek, te Mechelen, te Boom, te Den Haan aan Zee, te Barvaux. Voor het buitenland stippen we aan : in Wenen, in Helsinki, in Milaan, in Zagreb, in Denver, in Colorado (V.S.A.). (18)

Ter gelegenheid van de viering van het 800-jarig bestaan van de gemeente Willebroek in 1980 was Lode Eyckermans één van de vele begaafde kunstenaars die deelnamen aan de openlucht tentoonstelling in het park "Bel-Air".

NABESCHOUWINGEN

Hiermee wordt deze fase van het verwerven van het onvergankelijk kunstpatrimonium van het O.C.M.W voorlopig afgesloten.

1. Enige beschouwingen over het 19de eeuwse toenmalige cultuurpatroon

Omdat verschillende van de kunstwerken van het O.C.M.W. hun ontstaan vonden in de 19de eeuw, lijkt het gepast even op die tijd terug te blikken.

Een kenmerk van de toenmalige cultuurontplooiing lag in het feit dat een kleine minderheid, nl. de kaste van hoogburgerlijke elites, over de grote massa regeerde door de grondwettelijke rechten naar eigen inzicht om te buigen en te verklaren, waardoor de geïndustrialiseerde proleten en de economisch zwakke werknemers gedwongen werden een strijd van zelfontvoogding in te zetten.

In de tweede helft van die eeuw kende de Belgische "Bourgeoisie"-cultuur een heropflakking en stuwing van de hoogburgerlijke rijkdom tegen een zich verwerende en strijdende democratie.

Een welvarende industriële burgerij beheerste de financiën en de nijverheid. Zij was op grond van haar stoffelijk bezit in de mogelijkheid een rijkelijk leventje te voeren en deel te nemen aan hun eigen behoudsgezinde cultuurpatroon.

Zij - la Bourgeoisie belge - bleef een bewonderaarster van de neo-klasieke kunstwerken door de academici van toen gepropageerd in hun ontworpen monumentale gebouwen zoals stations, musea, gerechtspaleizen, scholen, schouwburgen, waar de grootsheid van de stijl door kolommen, zuilen, frontons, als norm bleef aangewend.

Het denkpatroon van de academici beïnvloedde sterk de schilders, beeldhouwers, tekenaars, graveurs, architecten, in één woord quasi alle kunstambachten.

De stijl bleef met ander woorden getrouw aan het concept van de behoudsgezinde klassieke opvattingen.

Het volk daarentegen bleef in grote mate onderdrukt. Slechts de uitzonderlijk begaafde jonge krachten van de mindere klassen konden zich kandidaat stellen als leerling-kunstenaar onder de hoede van de geleerde professoren.

Te eng nog waren de grenzen van de traditionele moraal opdat een bevrijding naar een zelfstandig bewustzijn zou kunnen plaats vinden.

Dit heeft zich slechts langzaamaan en geleidelijk - ook op het gebied van de kunstvormen - kunnen verwezenlijken.

2. De betrekkelijke waarde van een kunstwerk

Het zou niet stroken met de intensies van dit relaas over "Onvergankelijke kunstwerken", mocht de waardering ervoor alleen erin bestaan om dit langs de bril van de "kunst om de kunst" te beschouwen.

De culturele waarde ervan kan slechts bepaald worden al naar gelang zijn getuigenis en zijn onmiddellijke betrokkenheid op personen, objecten, taferelen, in één woord het werkelijke leven.

Het bepalen van de waarde van een kunstwerk blijft dan toch nog al bij al een moeilijk te vatten - zeker voor oningewijden - feit. Bijna elk meesterschap begint bij het knechtschap en groeit na moeizame inspanning uit tot een artiest-tovenaar, waarbij toch de waarheid geldt dat "velen zijn geroepen", maar weinigen uitverkoren". Bij het bepalen van de betrekkelijke waarde van een kunstwerk kan men niet buiten de oeroude ijdelheid van de mens, noch buiten de hedendaagse waanzinnigheid, die zich manifesteert - Erasmus zou het niet beter kunnen typeren dan door zijn "Lof der Zotheid" - wanneer voor een kunstwerk als geschilderd door Vincent Van Gogh zulkdanige bedragen worden gespendeerd, dat het gewoon onbegrijpelijk is en dan nog door een anonieme verzamelaar om zijn persoonlijk prestige en blazoen van overvloed wereldkundig te maken, zonder dat het kunstwerk verder nog enig eigendom van de mensheid zelve blijft. En toch blijft het woord "kunst" een toverkracht bezitten - ook in ons hedendaags wetenschappelijk en rationeel denkpatroon - en blijft het één van de hefbomen om de mens te veredelen en te humaniseren. Besluitend zeggen we anderen na "Kunst is eeuwig jong en sterft nooit".

3. De Schone Kunsten en het O.C.M.W. van Willebroek

Dat ons kleine België maximaal aanwezig is op het universele kunst- en cultuurpatroon van de Schone Kunsten, wordt hier ter plaatse bevestigd door een mini aantal kunstwerken.

De opmerkenswaardige verzameling van magnifieke beeldhouwwerken, schilderijen en monumenten van het O.C.M.W. van Willebroek telt uiteraard geen groot aantal kunstenaars, waarvan dan toch het merendeel zonen zijn van Vlaamse bodem.

Dit wijst alleszins op een zeer prijzenswaardige en levendige bedrijvigheid in het nog redelijk jonge verleden van ons cultureel leven, met een uitzonderlijke en zeker niet toevallige vertegenwoordiging van kunstenaars, die zich elk op een schitterende wijze hebben weten te onderscheiden.

F. Verbraeck

NOTA'S BIJ "HET KUNSTPATRIMONIUM VAN HET O.C.M.W. TE WILLEBROEK

=====

- (1) Het genoemde geschilderde portret van Edouard De Naeyer kwam onder-tussen in handen van het Gemeentebestuur en siert nu één van de mu-ren van het Gemeentehuis.
- (2) Het beeld zelf, op een piëdestal in marmer van ongeveer 1,20 m hoog, heeft een hoogte van 0,71 m en een breedte van 0,33 m. Op die ma-nier staat het dan ook op de meest geschikte gezichtshoogte. Het is gesigneerd A. Hambresin.
- (3) De vader L. Hambresin was lid van de luisterrijke Sint-Niklaasgilde en was er deken van in 1852.
- (4) Men houde er rekening mee dat het beeldhouwwerk ontstond rond 1873 en dat de kunstenaar, geboren in 1850, dan nog geen 25 jaar oud was. Hij overleed te Brussel in 1937.

Zij nog vermeld dat het kunstwerk na de schenking door A. De Naeyer-Pee-ters eerst werd geplaatst in de ruime ontvangstkamer (parloir) van het Hospice De Naeyer, waar ook de geschilderde portretten van de beide ou-ders werden opgehangen. Na het afbreken in de jaren '70 van dit Hospice verhuisde het beeld naar de Administratiebureaus van het O.C.M.W. om, wegens plaatsgebrek, uiteindelijk te worden opgesteld in de grote hal van het Gemeentehuis, samen met het borstbeeld van de vader Louis De Naeyer.

Dat de opdracht om het borstbeeld te maken werd toevertrouwd aan A. Ham-bresin getuigt van het Mecenaat van De Naeyer voor jonge plaatselijke kunstenaars. Wij denken hierbij ook - maar dan voor de Muziek - aan Do Cleymans, die ook door De Naeyer op velerlei manieren werd gestimu-leerd.

- (5) Het beeld bevond zich eerst in de "parloir" van het Hospice, kwam daarna in de Administratieve gebouwen van het O.C.M.W., en bevindt zich nu in de inkomhal van het Gemeentehuis.
- (6) Waar dit laatste borstbeeld zich nu bevindt is ons onbekend. Ook zijn we niet zeker of het wel van de hand van Th. Vinçotte is. Het eerste, nu in het Willebroekse Gemeentehuis, staat op een mar-meren sokkel van 1,20 m hoog en is zelf 0,68 m breed, met een om-trek van 1,46 m.
- (7) Buiten de opgesomde werken zijn ook van de hand van Thomas J. Vin-çotte :
 - de koperen zegewagens op het Museum van Schone Kunsten te Antwer-pen
 - het Bas-reliëf op het fronton van het Koninklijk Paleis te Brus-sel "België, gezeten tussen Landbouw en Nijverheid"
 - op het Troonplein te Brussel : het Ruitersstandbeeld van Leopold II

- in het Jubelpark te Brussel : de bronzen zegewagen op de Triomfboog (1905) en het Monument ter ere van de Kongo-pioniers
- en ook nog te Willebroek : het standbeeld op de Mechelsesteenweg ter ere van Louis De Naeyer (1905)

Naar hem werd te Antwerpen-Borgerhout een straat genoemd, en wel een zijstraat van de Carnotstraat.

Het is o.i. duidelijk : Louis De Naeyer, bij de keuze van de kunstenaar die zijn borstbeeld moest maken, spiegelde zich aan het grote voorbeeld van Leopold II en koos daarvoor ook Thomas J. Vincçotte uit.

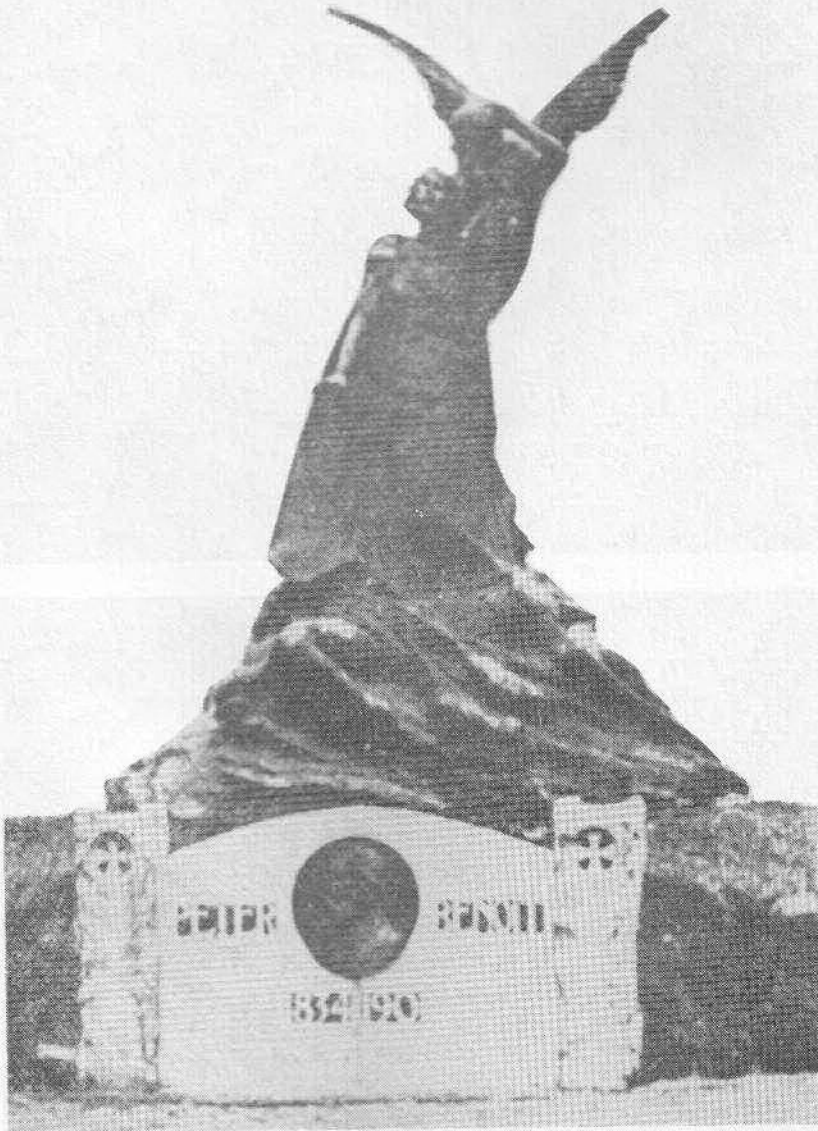
Dit deed hij niet alleen op het gebied van de beeldhouwkunst. Ook op het terrein van de Muziekkunst volgde hij Leopold II na. Deze had als chef voor zijn private Muziekkapel, die later het Muziekkorps der Gidsen zou worden, C. Bender uitgekozen. Deze uit Sint-Niklaas stammende musicus is ook de componist van de befaamde Mars van het Regiment der Gidsen.

Welnu wanneer L. De Naeyer zijn muziekschool en -gezelschap, verbonden aan zijn fabriek, opricht kiest hij daarvoor eveneens als chef dezelfde Constantin Bender.

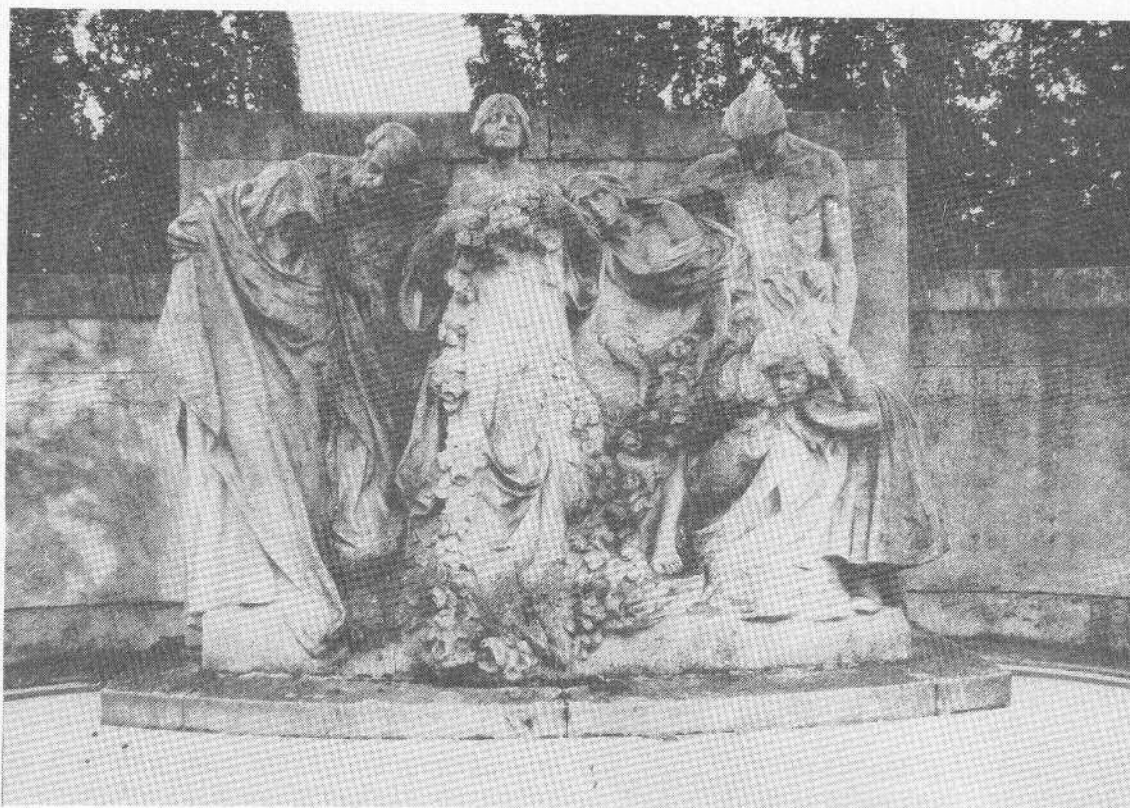
- (8) Het olieverfschilderij is gesigneerd P. Ribera en gedateerd 1902. Het werd dus geschilderd naar een kunstfoto en wel in het jaar van het overlijden van L. De Naeyer.
- (9) Ook dit schilderij is gesigneerd P. Ribera. Beide schilderijen bevonden zich voorheen in de Ontvangstzaal van het Hospice. Zij werden naar het Gemeentehuis overgebracht na de afbraak van deze instelling.
- (10) Ondertussen blijft van de oorspronkelijke firma L. De Naeyer nog alleen een afgezwakt en gewijzigd bedrijf over dat totaal in nieuwe handen is overgegaan.
- (11) Het olieverfportret op doek is 0,80 m op 0,62 m. De omlijsting is + 0,09 m. Het werd onlangs gerestaureerd, maar men mag niet zeggen dat die restauratie geslaagd is.
Dr. Persoons beleefde op velerlei terreinen het wel en wee van de Willebroekse bevolking mee. Zo was hij bestuurslid van de plaatselijke Schuttersgilde "Sint-Niklaas" en schoot er zich zelfs koning in 1904. Men kan gerust zeggen dat niets menselijks hem vreemd was.
"A. Pierre" en niet A. Piercq zoals zowel F. De Herdt in zijn "Van Landbouwdorp tot Industriegemeente" en Fr. Verbraeck vermelden. Hier is zonder twijfel een misvatting in het spel. Er heeft o.i. geen kunstschilder A. Piercq bestaan, maar wel A. Pierre.
Over de schilder van het olieverfportret van Dr. Henri Persoons kunnen we het volgende mededelen.
Arthur Pierre werd geboren op 30 juli 1866. Hij was schilder en tevens beeldhouwer. Hij studeerde aan de Academies van Dendermonde en Antwerpen. Naast zijn schilderwerken, o.a. het portret van Dr. Persoons, is hij bekend voor meerdere oorlogs- en grafmonumenten. Zo is hij o.a. de beeldhouwer van het grafmonument van Peter Benoit dat zich op het Kielkerkhof te Antwerpen bevindt.

H. H. Persoons

Handtekening van Dr. H. Persoons

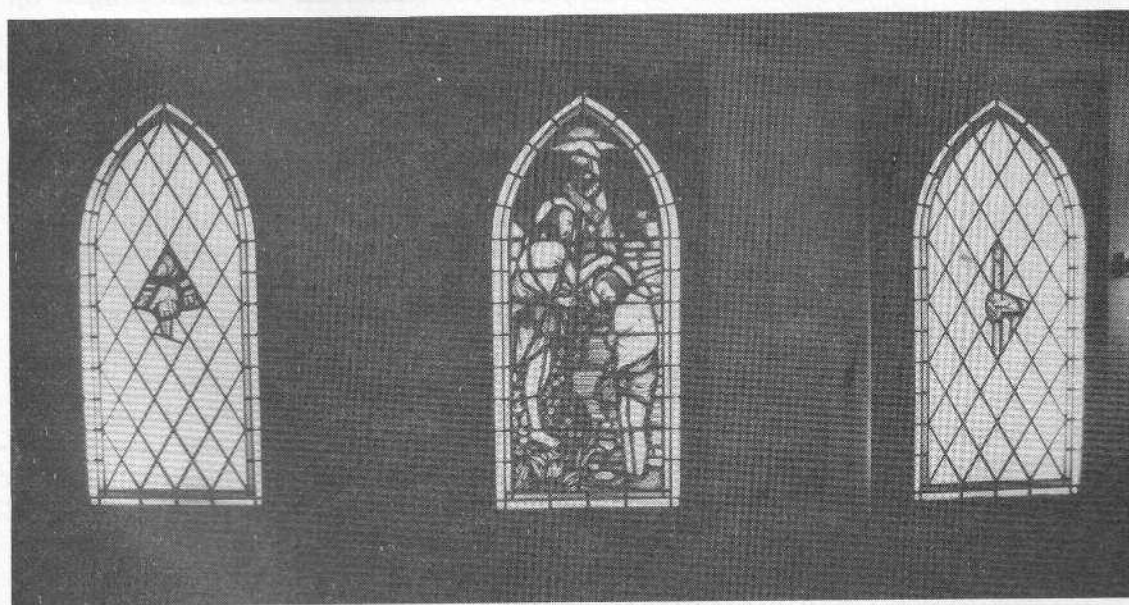
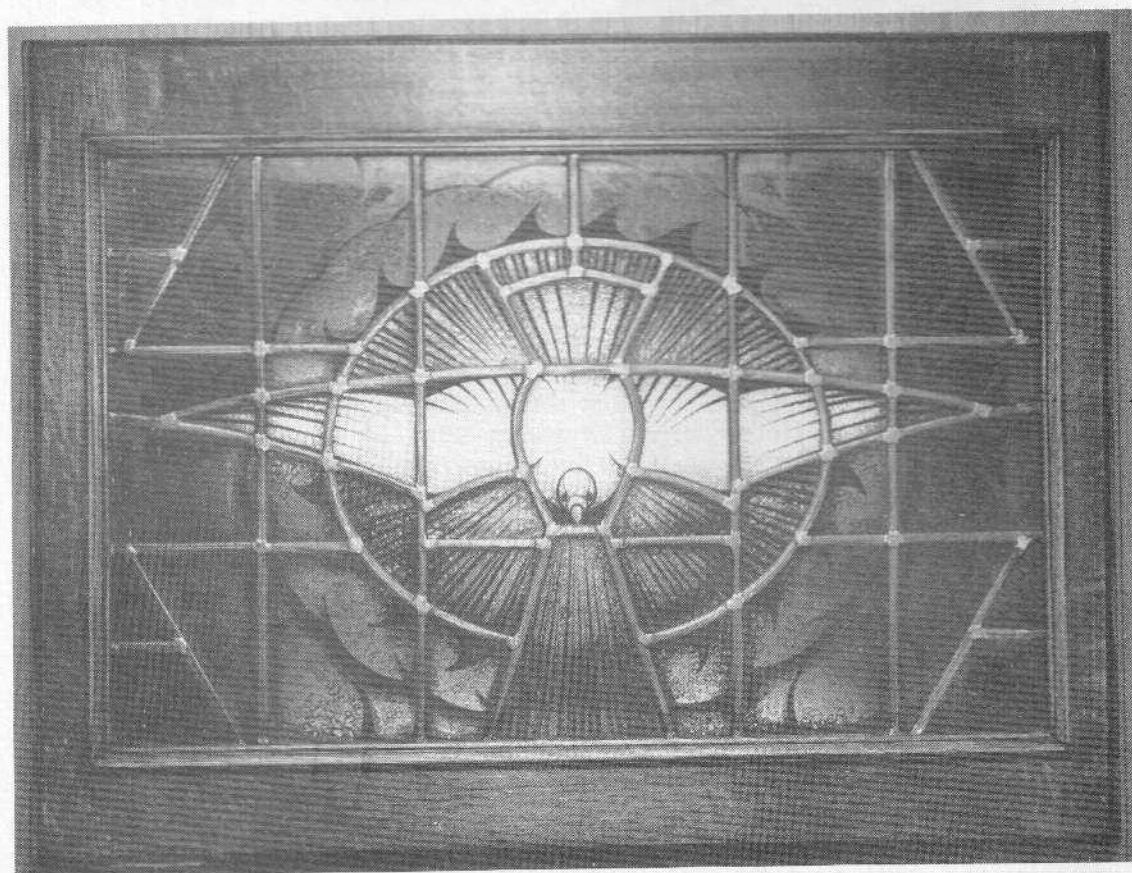
Het grafmonument van Peter Benoit

Hij is ook de ontwerper van het Monument ter Ere van de Gesneuvelden en Oorlogsslachtoffers te Willebroek, dat zich bevindt aan de Dendermondse Steenweg op het Erepark vóór het Gemeentelijk Kerkhof.

- (12) De huidige afmetingen van het kunstglasraam, zoals het nu in Berkenhof II is opgesteld, bedragen 3,50 m op 3,50 m. Het bevat volgende Latijnse tekst : "Veni di Libano Sponsa mea Veni Coronaberis"
- Ook voorkomend uit de Kapel van het Gods- en Gasthuis bevinden zich nu in het lokaal waar de O.C.M.W.raad en verschillende Comité's vergaderen een viertal detailglasramen van de hand van dezelfde kunstenaar die ook het grote kunstglasraam realiseerde. Zij stellen voor :
- een nederdalende met de vleugels wijd opengespreide witte duif, symbool van de H. Geest - Wijsheid en Vrede,
 - een hand met een brandende kaars, symbool van het Licht,
 - een hand met opgeheven wijs- en middelvinger, gereed om een eed af te leggen en aldus de Waarheid voorstellend,
 - een evangelisch tafereel : Johannes De Doper, samen met zijn volgelingen, aan de Jordaan, symbool van Solidariteit en Gemeenschap.

Het eerste, rechthoekig van vorm, meet ong. 1,00 m x 0,60 m.
De drie andere, elk gevat in een gothische spitboogvorm, zijn ca.
70 cm breed en ca. 1,20 m hoog.

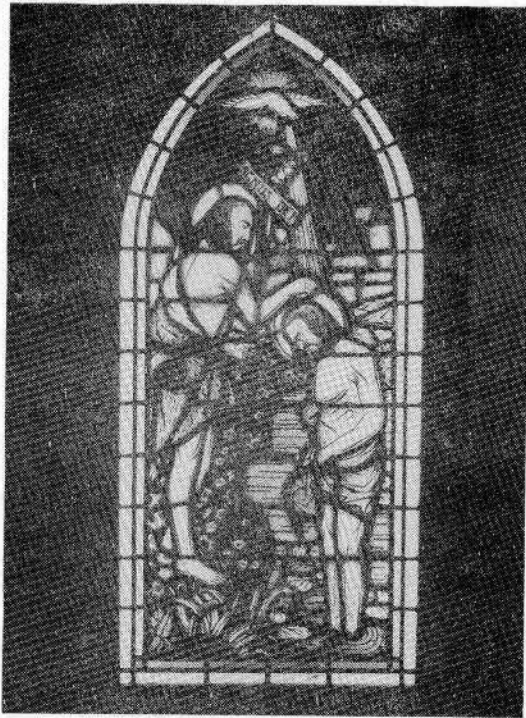

erken-
gende

mi-
elf-
j

eed

vol-
schap.

- (13) Roger Armand Oscar Helman de Grimberghe werd geboren te Konitz (Zwitserland) op 15 februari 1864 en overleed te Parijs in zijn woonplaats Hochelaan nr. 56 op 9 oktober 1945. Hij bleef ongehuwd en was, samen met zijn broer Edmond, van 1898 tot 1932 gehuisvest te Willebroek in de Kloosterstraat in het toenmalige nr. 22. In 1926 had hij reeds een milde gift van 10.000 bfr. aan de C.O.O. Willebroek geschonken.

Het vermelde testament van Roger Armand Oscar Helman de Grimberghe dat door notaris Walter Van de Walle te Mechelen werd ontvangen op 14 december 1944, geeft aan de toenmalige Commissie van Openbare Onderstand te Willebroek onroerende goederen te Willebroek, Duffel, Leopoldsburg en Puurs, evenals "het portret van mijn vader in burgerkledij en hetgene van mijn broeder Edmond geschilderd door Marckelbach en welke zullen moeten geplaatst worden in de groote zaal van het hospice De Naeyer".

Tevens schonk hij nog :

- Aan de Koninklijke Maatschappij voor Bescherming der Kinderen Martelaren : het pachthof "Ferre de Charleroi" samen met landen, weiden en een bos te Grimbergen, alsook al zijn eigendommen gelegen te Vilvoorde;
- Aan de Commissie van Openbare Onderstand te Grimbergen : het pachthof en gronden genaamd "Poddeghemhof" te Grimbergen, alsook het portret van zijn vader in kledij, samen met diens ere-tokens en sabel en die in een zaal van het Gasthuis op een behoorlijke plaats moeten opgehangen worden;
- Aan de gemeente Evere de som van 100.000 Belgische frank tot onderhoud van de grafstede van de familie Helman de Grimberghe op het kerkhof van Evere. (zie bijlage)

(14) Het portret van Gerard A.R. Helman de Grimberghe : waarschijnlijk door foutieve lezing van het testament van Roger Armand Oscar Helman de Grimberghe dacht Fr. Verbraeck dit olieverfschilderij te moeten toeschrijven aan Alexandre Marckelbach, daar waar alleen de broeder Edmond door deze schilder werd geportretteerd.
Het ovalen olieverfportret van Burggraaf Gerard A.R. Helman de Grimberghe (hoogte 0,86 m/breedte 0,68 m) is gesigneerd Tossyn.
Deze Pierre Tossyn is een 19de eeuwse portretschilder uit de Franse School. Het Museum van Beaufort bezit zes portretten van zijn hand. Een portret van Leopold II, geschilderd door P. Tossyn in 1885, werd te Parijs geveild op 22 mei 1944.

(15) Het portret van Edmond de Grimberghe :
Jules Edmond Adelbert Helman de Grimberghe werd geboren te Konitz (Zwitserland) op 27 februari 1865 als zoon van Gerard Armand Roger Helman, baron van Grimbergen, en van Rose Elise Kurz. Hij was de jongere broer van Roger, de milde schenker aan de toenmalige Willebroekse C.O.O. van onroerende goederen en twee schilderijen.
Edmond de Grimberghe had nauwe bindingen met Louis De Naeyer. Bij diens begrafenis in 1902 droeg hij het baarkleed.
Hij was jarenlang gehuisvest te Willebroek in de Kloosterstraat nr. 22. Naar hem werd in Willebroek het de Grimbergheplein genoemd. En ook in het Brusselse werd naar hem een straat genoemd, namelijk op het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek, een zijstraat van de Gentse Steenweg.
Hij was jarenlang Erevoorzitter van de plaatselijke Sint-Niklaaschuttersgilde en van de Kon. Harmonie Ste Cecilia.
Het schilderij zelf van de hand van Alexander Marckelbach meet 1,48 m op 0,98 m. Het toont de Burggraaf in historische klederdracht, waarschijnlijk ingevolge zijn eigen opdracht maar ook in overeenstemming met de visie van de kunstenaar, die meerdere historische onderwerpen en personen uitbeelde.
Het draagt bovenaan rechts het wapenschild van de Helman de Grimberghe, dat tevens sedert het K.B. van 30 juni 1853 het wapenschild van de gemeente Willebroek is.
Door wie weet welke omstandigheden werd jaren gedacht dat het schilderij Roger Helman de Grimberghe voorstelde. Dit lezen we o.a. in de brochure over "Willebroek 800" p. 10, waar ook vermeld staat dat het schilderij eigendom is van de gemeente Willebroek.
Noch het ene, noch het andere is in overeenstemming met de werkelijkheid. Zoals hoger gezegd werd het schilderij wel geschonken door Roger Armand Oscar Helman de Grimberghe, maar stelt het zijn broeder Edmond voor. En het is bij testament toegekomen aan de toenmalige C.O.O. van Willebroek, waar het tot bij de afbraak van het Hospice De Naeyer in de grote Ontvangstkamer heeft gehangen, waarna het wegens plaatsgebrek werd overgebracht naar het Gemeentehuis. Correcter is de vermelding in "De Geschiedenis van de Willebroekse straatnamen" van K. De Decker, waar een afdruk van het schilderij van Edmond de Grimberghe wel degelijk werd geplaatst bij de beschrijving van het naar hem te Willebroek genaamde plein.

(16) Alexander Marckelbach overleed te Schaarbeek in 1906, waar een straat naar hem genoemd werd, m.n. een zijstraat van de Rogierlaan.

In die tijd had Willebroek, langs Louis De Naeyer om, heel wat bindingen met Schaarbeek. Zo waren op de begrafenis van de Willebroekse grootnijveraar aanwezig en hielden er een lijkrede :

- Henri Bergé : professor aan de Université Libre de Bruxelles, naar wie een straat genoemd is in Schaarbeek;
- Kennis : de toenmalige burgemeester van Schaarbeek, naar wie eveneens in die gemeente een straat genoemd is;
- Ernest Solvay : grootnijveraar, parlamentslid en grondlegger van de befaamde Ern. Solvaystichting, naar wie te Schaarbeek een plein is genoemd.

Dan was er ook nog Al. Marckelbach, die te Schaarbeek woonde en er overleed. Ook was Emmanuel Hiel in die tijd in Schaarbeek gemeenteraadslid. Hij was tekstdichter voor Peter Benoit, o.a. voor "Lucifer" en "De Schelde". Peter Benoit die op zijn beurt weer een van de bekende gasten was op het kasteel van De Naeyer.

En het grafmonument van Peter Benoit is dan weer van de hand van A. Pierre, die ook het olieverfportret van Dr. H. Persoons schilderde. Zij nog gezegd dat de tekst van "Lucifer" van E. Hiel met muziek van Peter Benoit in het Frans vertaald werd door Charles De Coster, de auteur van het meesterwerk "Tijl Uylenspiegel".

Over Al. Marckelbach nog dit : tot zijn aangetrouwde familie behoorde Auguste Delbeke, bekend advocaat en staatsman, die gehuwd was met Gabriëlle Marckelbach. Zij verwierven samen in 1896 het historische Onze-Lieve-Vrouwehuis in de Keizerstraat nr. 9 te Antwerpen. Auguste Delbeke werd in 1912 door Koning Albert in de adelstand opgenomen. Hij koos als devies "Non sini spinis", het Latijn voor "Niet zonder doornen". Als politicus en mecenas verleende hij zijn actieve medewerking aan het tot stand komen van twee Antwerpse musea : het Rubenshuis en het museum Mayer van den Bergh.

- (17) Het beeld zelf, verheven op een betonnen sokkel, is 2,00 m hoog en 1,10 m breed.
- (18) Lode Eyckermans :
- te Wilrijk : bronzen Sint-Bavobeeld vóór de Sint-Bavokerk
 - te Willebroek : Hulde aan de Arbeid (ca. 1956) A. Van Landeghemplein
 - Moederweelde (ca. 1959)- De Zaegerplein - ingang gemeentelijke lagere school
 - Drie Bas-reliëfs (1960)- beton - Gemeentelijke lagere school De Zaegerplein
 - Mijmerende man en vrouw (1964)- beton - Berkenhof I
 - Jong Meisje - brons (1964) - Kapellenboslaan
 - De Baadster - brons (1966) - Kapellenboslaan
 - Weerstand - beton (1970) - Residentie Herselaar
 - Buste Burgemeester J. Van Winghe - brons (1971) - Gemeentehuis
 - Symbool van Vrijzinnigheid - brons (1986) - Gem.Bibliotheek
- te Mechelen : Grafmonument Jef Denijn - Kerkhof
Beeld Kolonialen - Schuttersvest
Huiselijk Geluk - Oefenplein
- te Boom : Jonge Vrouw - Grote Markt.

DE ANDERE KUNSTWERKEN VAN HET O.C.M.W. VAN WILLEBROEK

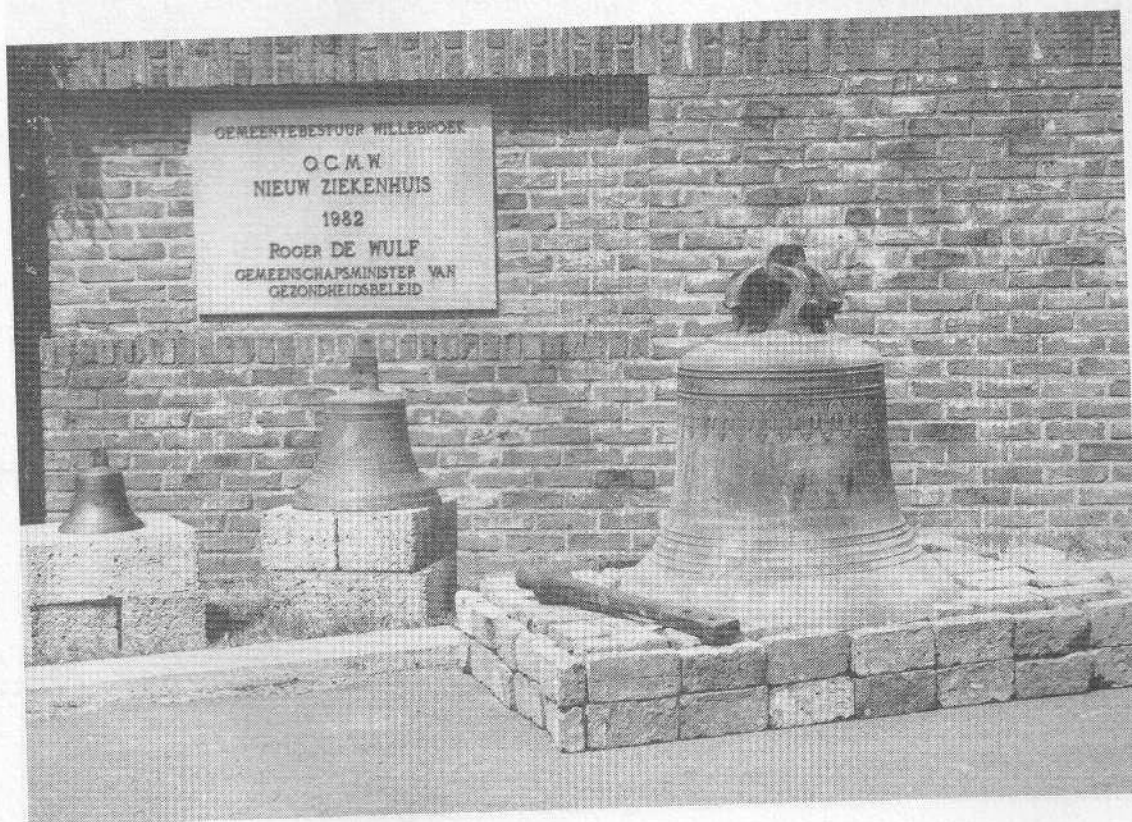
In zijn "nabeschouwingen" schreef F. Verbraeck : "Hiermee wordt deze fase van het verwerven van het onvergankelijk kunstpatrimonium van het O.C.M.W. voorlopig afgesloten". Hij ging met pensioen in 1972 en wens- te zich misschien niet uit te spreken over datgene wat na zijn dienst- tijd in het bezit van het O.C.M.W. kwam, met name in 1973 het schilde- rij "Het Hospice De Naeyer" van L. Verhavert en in 1975 de "Muurdecora- tie" in de grote Eetzaal van Berkenhof I.

Ook over de torenklokken, voortkomend uit de vroegere gebouwen, repte hij niet.

Om de inventaris van de kunstwerken van het O.C.M.W. volledig te maken en de hierboven vermelde eigendommen niet te vergeten, volgt hierover een korte beschrijving.

DE KLOKKEN VAN HET HOSPICE EN DE KAPEL

Het O.C.M.W. bezit op dit ogenblik nog drie klokken, afkomstig uit het vroegere Hospice en uit de Kapel.

Niet om hun eigenlijke kunstwaarde, wel om hun cultuurhistorisch belang - en waarom het verzwijgen, ook om hun gevoelsmatige betekenis - worden zij hier vermeld.

Zij zijn nu achteloos en verspreid opgeborgen. Hopelijk vindt het O.C.M.W. er een geschikte plaats voor, bijvoorbeeld in het Ziekenhuis "Ten Bosch" om ze aldus voor de toekomst te bewaren. Daar kunnen dan zo mogelijk ook de marmeren gedenkplaten voortkomende uit het Hospice en uit de Kapel bij bewaard worden.

Het eerste bronzen klokje komt voort uit de "Parloir" van het Hospice, daar waar ook de portretten van Louis De Naeyer, van Alida De Naeyer-Peeters, van vader de Grimberghe en van Edmond de Grimberghe, van Dr. Persoons, alsook de borstbeelden van Louis De Naeyer en het zoontje Edouard hun oorspronkelijke plaats hadden. Het klokje is slechts ongeveer 20 cm hoog en heeft een omtrek van ca. 65 cm. Het hing inder tijd in de Hal van het Hospice en werd gebruikt om bezoeken aan te kondigen of om de inwonende religieuzen van een en ander te verwittigen.

Het tweede hing in de toren van het Hospice De Naeyer. Het is ongeveer 40 cm hoog en heeft een omtrek van ca. 95 cm.

De derde, en duidelijk veruit de grootste klok, behoorde in de toren van de Kapel van het Hospice. Zij is ruim 70 cm hoog en heeft een omtrek van ongeveer 2,20 m. Uit de Latijnse tekst leren we dat ze te Leuven werd gegoten door A. Michaux in 1920. Ook zijn de namen van de milde peter en meter van de klok vermeld.

Het ophangstelsel bovenaan de klok heeft de vorm van een gestyleerde kroon. Ook de klepel is gelukkig nog bewaard gebleven.

HET HOSPICE L. DE NAEYER - SCHILDERIJ L. VERHAVERT

Het Hospice L. De Naeyer, geopend in 1908 na een milde gift van Mevr. A. De Naeyer-Peeters, was in het midden van de jaren zeventig aan afbraak toe, ook wegens de noodzaak om ter plaatse een nieuw Ziekenhuis op te richten. Voor de geschiedenis van het Hospice verwijzen we naar de brochures van de hand van F. Verbraeck "Het Burgerlijk Gods- en Gasthuis L. De Naeyer - Periode 1908-1925".

Aan de plaatselijke kunstschilder Lucien Verhavert werd de opdracht toevertrouwd een schilderij te maken als blijvende herinnering aan het gebouw en al wat ermee verband hield.

Dit schilderij, één meter op 66 cm, gesigneerd L. Verhavert en gedateerd 1973, bevindt zich nu in het Bureau van de O.C.M.W. Voorzitter. Het geeft een algemeen zicht op de voorgevel van het Hospice, gezien vanaf de Tisseltsesteenweg ongeveer van aan de woningen van Wilgenhof, zodat de ingang van Berkenhof zich a.h.w. rechts op het voorplan bevindt. Het werd duidelijk in de lente van 1973 geschilderd : zie de bloeiende Japanse kerselaar en de meerdere groene aanplantingen.

De perspectief van het gebouw zelf vloeit naar links weg, tot aan de kapel toe, die wazig in de achtergrond staat afgebeeld.

De Renaissancistische kenmerken van het Hospice worden sfeervol opgeroepen door o.a. de omkaderde rechthoekige vensterramen, de trapgevel van de rechtervleugel en door de monumentale ingangsdeur, bekroond door een Grieks aandoend fronton.

Ook de getemperde kleur speelt hierbij mee.

Op het voorplan staan enkele menselijke figuren die de blik van de toeschouwer naar het centrale onderwerp van het schilderij, het Hospice zelf, trekken.

Kenmerkend is de zonnige sfeer waarin het geheel baadt, licht sprankelend door de helblauwe lucht met drijvend witte wolken; dit alles in een typisch en opvallend koloriet.

Dit schilderij van L. Verhavert houdt niet alleen de herinnering gaande aan een stukje Willebroekse geschiedenis, maar is tevens een belangrijke aanwinst voor het artistiek patrimonium van het plaatselijke O.C.M.W., en daardoor tevens voor de Willebroekse gemeenschap.

De kunstschilder Lucien Verhavert werd geboren te Willebroek in 1925. Hij doorliep de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Mechelen en behaalde er twee Regeringsmedailles.

Nadien volgde hij nog een vijftal jaren de weekend schilderateliers aan de Academie voor Schone Kunsten te Sint-Niklaas.

In 1982 kreeg hij van het Gemeentebestuur van Willebroek de opdracht tot het organiseren en op gang brengen van het Willebroeks Kunstatelier, waar hij tevens tot in maart 1992 schilderles heeft gegeven.

Lucien Verhavert behaalde o.a. volgende prijzen :

1955 : Prijs "Schilders van de Schelde"

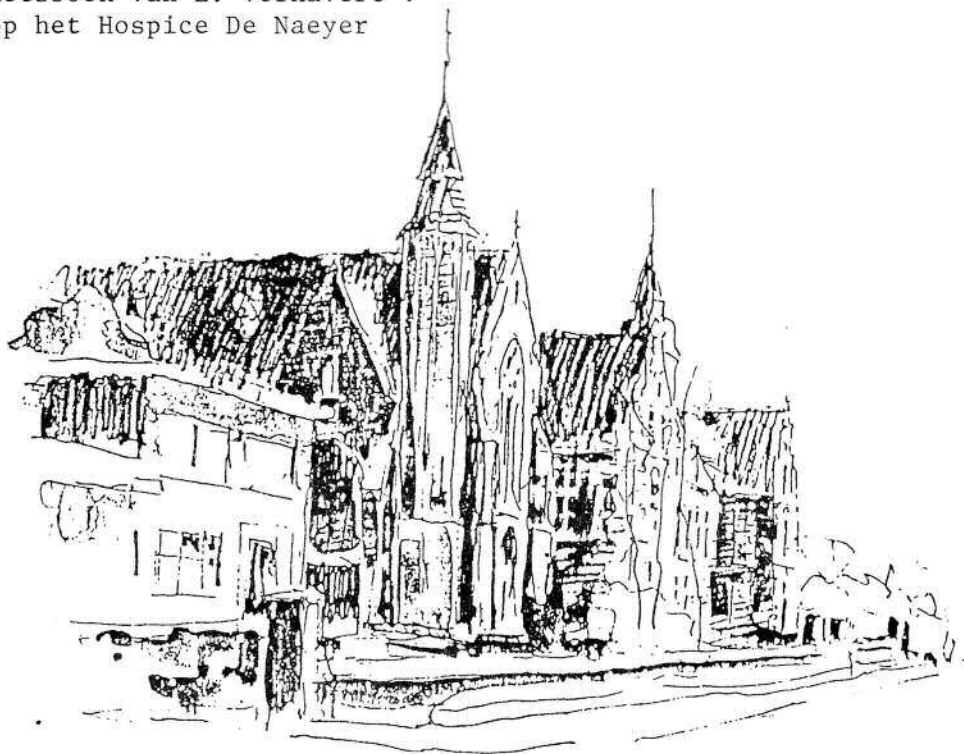
1977 : Prijs "Raymond de la Haye", figuratieve schilderkunst

1987 : Culturele Prijs van de Gemeente Willebroek

Hij hield individuele tentoonstellingen te Willebroek, Puurs, Mechelen, Baasrode, Hekelegem, Hingene, Ieper en nam deel aan groepstentoonstellingen te Mechelen, Willebroek, Hulst, Antwerpen, Hingene, Puurs, Bornem.

Werken van hem zijn zowel in particulier als in openbaar bezit. Zo heeft het Gemeentebestuur van Willebroek van hem een "Zicht op de Van Landeghemstraat" en een portret van Burgemeester Rob. Peeters en één van Burgemeester Jan Van Winghe. En zoals reeds vermeld bezit het O.C.M.W. van Willebroek van hem een "Zicht op het Hospice L. De Naeyer". Wij denken ook aan werken van hem als bv. "Jaarmarkt te Niel", "Marktdag te Dendermonde", "Het Veerhuis te Ruisbroek", "Jaarmarkt te Ruisbroek", "Vaartkant in Klein-Willebroek", "De Torenstraat in Willebroek", "Bloemenmarkt in Mechelen", "Steenbakkerijen in Boom", "Winter in Vlasenbroek", "De Visserskaai te Oostende", "Zelfportret", e.a.

Uit het schetsboek van L. Verhavert :
zicht op het Hospice De Naeyer

DE MUURDECORATIE IN BERKENHOF I

Dit kunstwerk van de hand van Paul Segers versiert de noordenmuur van de Eetzaal van Berkenhof I.

Het is gesigineerd Paul Segers en gedateerd 1975. Het is 3,40 m lang en 1,10 m hoog. Het werd uitgevoerd in Latex-verf met daarop een bescherm-laag.

Het werk vertoont - zonder eigenlijk nonfiguratief te zijn - geen direct herkenbare realiteiten. Toch komen duidelijk naar voren, zij het slechts halffiguratief en gestyleerd, de silhouetten van drie kippen en een haan, evenals natuurelementen als bladeren, planten en pluimen, verspreid over het geheel en in hun kleurenrijkdom als zovele aantrekkingspunten voor het oog van de toeschouwer.

De muurdecoratie wordt gekenmerkt door een zekere rust in de opbouw, die ook uitgaat van het gebruikte kleurenpalet.

Een afgewogen kleurenspectrum, waarbij geen enkele tint overheerst, geeft aan deze muurdecoratie een totaal eigen karakter.

De kunstenaar Paul Segers werd geboren te Boom in 1943 en woont sedert lang te Willebroek. Hij kreeg zijn opleiding aan de Academie voor Schoone Kunsten te Antwerpen van 1957 tot 1962. Hij volgde tevens de Avondleergangen aan dezelfde Academie, Afdeling Monumentale Kunst onder de leiding van Prof. Van Vlasselaer.

Van zijn hand is ook de decoratie in het plaatselijke zwembad "De Schalk". In de wedstrijd voor Jonge Kunstenaars kreeg hij een eervolle onderscheiding, samen met de aanmoedigingspremie, geschonken door de plaatselijke Bankinstellingen.

Paul Segers is bij het grote publiek ook bekend omdat hij de verantwoordelijke ontwerper en bouwer is van de Prins- en Praalwagens van de plaatselijke Carnavalstoeten.

BIJLAGE : HET TESTAMENT VAN ROGER A.O. HELMAN DE GRIMBERGHE
=====

Ondergetekende, Walter Van de Walle, notaris verblyvende de Mechelen, verklaar en bevestig door deze dat het openbaar testament van wyle Mynheer Roger Armand Oscar Helman de Grimberghe, in leven grondeigenaar, wonende te Parys (Frankryk) Hoche laan nr° 56 aldaar overleden den 9 October 1945, geene andere schikkingen bevat ten behoeve van staat, provincies, gemeenten, openbare besturen, instellingen van openbaar nut of andere inrichtingen welke de burgerlyke persoonlykheid bezitten dan degene hierna-vermeld, genomen uit voormeld testament door my ontvangen den 14 December 1942 te weten :

- A. Aan de Koninklyke Maatschappy voor bescherming der kinderen Martelaren, hebbende haren zetel te Brussel, Fernand Cocqplaats n°25, de volgende onroerende goederen.
- 1° Het pachthof staande op het grondgebied van Grimbergen genaamd "Ferme de Charleroi" bygrypende, woonhuis, stallingen, schuur en afhankelykheden, boomgaard, landen en weiden, zoals dit pachthof met zyne afhankelykheden thans verhuurd is aan den heer Jozef Van Schaftingen of door een andere huurder ten dage van myn overlyden.
 - 2° Al myne landen en weiden gelegen te Grimbergen in de wyk H van het kadaster.
 - 3° Het bosch te Grimbergen wyk D (N° 205).
 - 4° Al myne eigendommen gelegen onder de gemeente Grimbergen, in de wyk D van het kadaster, uitgenomen degene uitmakende het pachthof genaamd "Poddeghem" en waarover hierna beschikt wordt.
 - 5° Al myne eigendommen onder Grimbergen gelegen in de wyk G van het kadaster met uitzondering dergene uitmakende het pachthof "Ter Weerden" zooals dat pachthof met weiden, afhankelykheden en landen thans ingebruik is door den heer Oscar Dehandschutter, of andere huurder ten dage van myn overlyden.
 - 6° Al myne eigendommen gelegen onder de gemeente Vilvoorde.
- B. Aan de Commissie van Openbaren Onderstand van Grimbergen.
- 1° Het pachthof te Grimbergen genaamd "Poddeghemhof" gelegen in de wyk D van het kadaster met eene grootte in oppervlakte van 65 hectaren 70 aren 74 centiaren daarby begrepen de perceelen door het Belgisch leger ingenomen door het Duitsch leger voor vergrooting van het Vliegplein, met alle vergoedingen welke zouden kunnen toekomen aan den testateur hetzy hoofdens onteigening of oorlogschade of uit alle anderen hoofde.
 - 2° Het portret van myn vader in kleedy alsook zyne eereteekens en zyn sabel van gevolmachtigd Minister op last van dezelve op te hangen in eene zaal van het Gasthuis op eene behoorlyke plaats.
- C. Aan de Commissie van Openbare Onderstand der Gemeente Willebroek.
- 1° Al de onroerende goederen welke ik bezit onder de gemeenten Willebroek, Duffel, Leopoldsburg en Puers.
 - 2° Het portret van myn vader in burgerkleedy en hetgene van myn broeder Edmond geschilderd door Marckelbach en welke zullen moeten geplaatst worden in de grootte zaal van het Hospice De Naeyer.
- D. Aan de gemeente Evere eene som van Honderd duizend Belgische franks,

om te zetten in eene inschrijving op het grootboek der openbare schuld van België op last van de rent tot het noodige bedrag te gebruiken voor den onderhoud der grafstede van de familie Helman de Grimberghe op het kerkhof van Evere.

Gedaan te Mechelen den 10 Mei 1946.

Ondergeteekende, Walter Van de Walle, notaris verblyvende te Mechelen verklaart en bevestigt door deze dat blykt uit eene akte van bekendheid voor hem in minuut verleden den 22 November 1945 bestatigende de toevalling der erfenis van wylen Mynheer Roger Armand Oscar Helman de Grimberghe, in leven ongehuwd, grondeigenaar gehuisvest te Willebroek en wonende te Parys Hoche laan N° 56.

- 1° Dat Mynheer Helman de Grimberghe geboren is te Konitz (Zwitserland) den 15 Februari 1864;
- 2° Dat hy te Parys in zyne woonplaats Hoche laan N° 56 is overleden den 9 October 1945;
- 3° Dat de eenige schikkingen van uitersten wil door hem gemaakt vervat zyn in een authentiek testament verleden voor den ondergeteekenden notaris Van de Walle te Mechelen den 14 December 1942, geregistreerd;
- 4° Dat de overledene geene erfgenamen heeft achtergelaten noch in opgaande noch in afgaande, noch in zydelingsche linie;
- 5° Dat niets zich verzet tegen de uitvoering der beschikkingen genomen in voormeld testament.

Mechelen, den 24 Mei 1946.

I N H O U D

1. Voorwoord
2. De auteur : F. Verbraeck
3. Het Kunstpatrimonium van het O.C.M.W. te Willebroek
door F. Verbraeck
 - Inleiding
 - De Kunstwerken : Borstbeeld van Edouard De Naeyer
Borstbeeld van Louis De Naeyer
De portretten van L. De Naeyer en
Alida De Naeyer-Peeters
Het portret van Dr. H. Persoons
Het kunstglasraam van de Kapel
De portretten van Gerard de Grimberghe en
Edmond de Grimberghe
Het monument "Mijmerende Man en Vrouw"
 - Nabeschouwingen
4. Nota's bij "Het Kunstpatrimonium van het O.C.M.W. te Willebroek"
5. De andere kunstwerken van het O.C.M.W. :
 - De Klokken van Hospice en Kapel
 - Het Hospice De Naeyer - schilderij van L. Verhavert
 - De muurdecoratie in Berkenhof P. Segers
6. Bijlage : Het Testament van Roger A.O.Helman de Grimberghe

Frans Verbraeck, de auteur van HET KUNSTPATRIMONIUM VAN HET O.C.M.W. TE WILLEBROEK, werd geboren te Willebroek op 4 augustus 1907. Hij was van 10 maart 1930 tot einde november 1935 tijdelijk klerk bij het gemeentebestuur van Willebroek en van 1 december 1935 tot 31 augustus 1972 secretaris van de Commissie van Openbare Onderstand (nu O.C.M.W.). Hij schreef "Het Burgerlijk Gods- en Gasthuis Hospice De Naeyer te Willebroek". Deel I verscheen in 1983 en deel II werd als nr. 1984-3 in de reeks "Willebroekse Kronieken" uitgegeven, waarin jaren later, als nr. 1989-2 "De Willebroekse Vaart, Scheepvaart en Schippersleven" verscheen. Frans Verbraeck overleed te Jette, op 22 augustus 1987.

Nog in voorraad :

1983 - 1	: Willebroek 800 - Rede van Gouverneur Kinsbergen	50 fr.
1985 - 3	: Vier uit het Vaartland	50 fr.
1986 - 1	: Willebroek aan 't Front	100 fr.
1987 - 2	: Atlas van de Vaart	150 fr.
1989 - 1	: Wandelboek van het Oude Willebroek	100 fr.
1989 - 2	: De Willebroekse Vaart, Scheepvaart en Schippersleven	100 fr.
1991 - 1	: Beelden in Willebroek	100 fr.
1993 - 1	: Het Kunstpatrimonium van het O.C.M.W. Willebroek	100 fr.

Verkrijgbaar op het bureel van de VVV Vaartland, A. Van Landeghemstraat 97, aan 50 fr., 100 fr. of 150 fr. per exemplaar, te vermeerderen met 25 fr. per exemplaar wanneer via de post moet worden toegezonden.

De stortingen daartoe dienen voorafgaandelijk te gebeuren op rekening nr. 091-0001201-66 van het Gemeentebestuur van Willebroek, met de melding van het verlangde nummer.

**wille-
broekse
kro-
nieken**

Uitgave van de
Werkgroep "Heemkunde-Geschiedenis-Leefmilieu"
van de
Gemeentelijke Culturele Raad

Willebroekse Kronieken

p.a. Gemeentehuis

2660 Willebroek

Tel. 03/886.22.66

Redaktieraad

Karel De Decker, Jos De Keersmaecker, Marcel Eraerts,
Louis Van Beneden, Rony Van Mol en Jacques Wauters.